

Nederland & Suriname

Een gemeenschappelijk verleden, heden en toekomst.

Abhilash Sewgobind

Begeleider: Dhr. D. Hellema

Universiteit Utrecht

(15 ECTS)

Abstract

1975 werd het jaar dat Suriname onafhankelijk werd van de kolonisator. Nederland liet haar kolonie in Zuid- Amerika gaan en wilde het op eigen benen zien staan. Het kabinet-Den Uyl maakte bekend dat Suriname toe was aan zelfstandigheid en ook in Suriname werd er met vreugde gereageerd op de bereidheid van Nederland om Suriname uit handen te geven. Johan Ferrier werd de eerste president van Suriname en nam daarmee een grote klus in handen, namelijk Suriname vormen tot een economisch stabiel en voortvarend land. Er werd daarnaast vanuit Nederlandse zijde hulp aangeboden in de vorm van financiële middelen, een totaalbedrag van 4,3 miljard Nederlandse guldens.¹

Sinds de onafhankelijkheid van Suriname is er echter veel veranderd, zowel in Suriname zelf als met de relatie tot Nederland. Er is vooruitgang geboekt, maar er zijn ook obstakels geweest waardoor Suriname is blijven steken in dezelfde positie. Daarnaast is de relatie met Nederland niet altijd goed geweest. Is er dan toch te vroeg gekozen voor onafhankelijkheid is dan de vraag. Had Nederland Suriname nog als kolonie moeten behouden en het land moeten besturen vanuit Den Haag? De vraag waar dit essay vooral op in gaat is vooral wat er veranderd is in de relatie Nederland – Suriname in de afgelopen 10 jaar. De bilaterale relatie was goed en er was sprake van stabilisatie tussen 2000 en 2010.

In 2010 is er de komst van Desi Bouterse als president van Suriname. Dit heeft mede geleid tot een geheel andere situatie met betrekking tot de relatie Nederland – Suriname. Wat is deze relatie en hoe kijkt Nederland nu aan tegen haar oude kolonie? Dit essay zal concluderen dat er, sinds de komst van Bouterse, maar ook sinds Suriname geen partnerland meer is van Nederland, veel is veranderd in de relatie tussen Nederland en Suriname. De relatie is niet meer stabiel, er is geen hoor en wederhoor meer voor elkaar en samenwerking ontbreekt. De relatie was na 1975 al niet meer stabiel en ging gepaard met veel onenigheid. Hoe ziet de toekomst eruit anno 2011. Na het besteden van bijna de gehele 4,3 miljard guldens aan schuldhulp is er vandaag de dag nog steeds geen economische vooruitgang te zien in Suriname.

Trefwoorden: Suriname; Nederland; Desi Bouterse; schuldhulp; economische vooruitgang; bilaterale relatie, ontwikkelingshulp, 1975, onafhankelijkheid

¹ P. van Dijck (ed.), *De toekomst van de relatie Nederland – Suriname* (Amsterdam 2004).

Dankwoord

Allereerst gaat mijn dank uit naar mijn familie die mij tijdens mijn studiejaren altijd heeft gesteund en mijn studiekeuze altijd heeft geaccepteerd. Zij zijn de steunpilaren geweest tijdens mijn studiecarière en hebben altijd het geduld gehad om mij elke keer te stimuleren om mijn studie goed af te ronden. Hun eindeloze liefde en aanmoediging hebben geleid tot mijn persoon en daarvoor dank.

Ten tweede gaat mijn dank uit naar mijn begeleider, Duco Hellema. Altijd en overal stond hij me te woord en heeft hij mij geweldig weten te begeleiden tijdens het schrijven van deze scriptie. Goede tips, kennis en vooral zijn kritische blik hebben geleid tot hetgeen wat voor u ligt.

Ten derde wil ik mijn stageplaats bedanken, Vereniging Nederlandse Gemeenten International (VNGi), die mij de mogelijkheid bood om tijdens mijn stage in alle rust aan mijn scriptie te werken. Daar het nodig was hebben zij mij ook informatie aangeleverd en bronnen die ik goed kon gebruiken voor het schrijven van mijn scriptie.

Mijn dank gaat ook uit naar Sharan Bhikharie die heeft meegewerkt aan de vormgeving van mijn scriptie. Als laatste gaat mijn dank uit naar allen die tijd gemaakt hebben om mij te woord te staan, per e-mail of in persoon, wat leidde tot een onuitputtelijke bron van informatie die ik zeer goed heb kunnen gebruiken voor het schrijven van deze scriptie.

Inhoud

Lijst van afkortingen p. 05

Inleiding

p. 06

Nederland en Suriname, historische context

p. 08

Hoofdstuk 1:

Nederland en Suriname, de onafhankelijkheid p. 13

Onafhankelijk, maar toch afhankelijk p. 15

Financiële hulp p. 16

Conclusie p. 19

Hoofdstuk 2:

Financiële hulp p. 21

Periode van bloei p. 22

Redenen tot stabilisatie p. 27

Conclusie p. 29

Hoofdstuk 3:

Verkiezingen Suriname 2010 p. 31

Desi Bouterse en Nederland p. 33

Nederland – Suriname anno 2011 p. 34

Conclusie p. 37

Conclusie:

Wat was de relatie Nederland – Suriname na 1975 p. 39

De toekomst relatie tussen Nederland en Suriname p. 40

Wat hebben wij geleerd p. 41

Laatste ontwikkelingen p. 43

Literatuurlijst

p. 45

Lijst van afkortingen

CARICOM	Caribbean Community
CDA	Christen Democratisch Appel
CONS	Commissie Ontwikkelingssamenwerking Nederland Suriname
DGIS	Directoraat Generaal Internationale Samenwerking
DNA	De Nationale Assemblee
EU	Europese Unie
IMF	Internationale Monetaire Fonds
MC	Mega Combinatie
NDP	Nationale Democratische Partij
NGO	Non – Governmental Organisation
NPS	Nationale Partij Suriname
VHP	Vereniging Hindoestaanse Partij
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VNGi	Vereniging Nederlandse Gemeenten International
SP	Socialistische Partij
SPS	Stichting Planbureau Suriname

Inleiding

Circa 7600 kilometer, dat is de afstand van de Nederlandse hoofdstad Amsterdam naar Paramaribo, de hoofdstad van Suriname. Ondanks de afstand tussen beide steden hebben deze twee landen, tot op de dag van vandaag, veel met elkaar te maken.

Het onderwerp voor mijn scriptie is niet eenvoudig, maar wel begrijpelijk. Door mijn Surinaamse afkomst is dit onderwerp, de verhouding tussen Nederland en Suriname, voor mij zeer interessant. Met de komst van de nieuwe, in 2010 gekozen president Désiré Delano Bouterse, staat de verhouding tussen Nederland en Suriname weer op scherp en ter discussie. Het idee om als onderwerp de bilaterale verhouding tussen Nederland en Suriname als afstudeeronderwerp te nemen kwam door de suggestie van mijn begeleider, Duco Hellema. Na een aantal onderwerpen behandeld en bekeken te hebben bleek Suriname het meest afgebakend en het meest interessant, omdat de publieke discussie hierover weer oplaait, mede omdat er in het voorjaar van 2011 een notie zal komen vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken, onder verantwoordelijkheid van staatssecretaris Knapen, over hoe het nu gesteld is met de verhouding tussen Nederland en Suriname dat geen partnerland meer is en ook vooral gezien de komst van president Bouterse.² In dit stuk zal er geprobeerd worden om een antwoord te vinden op de vraag:

Wat is er veranderd in de diplomatieke bilaterale verhouding tussen Nederland en Suriname in de afgelopen 10 jaar en wat zijn hier de oorzaken en gevolgen van?

In eerste instantie zal ik in dit stuk proberen uiteen te zetten hoe de relatie was tijdens de koloniale periode, vervolgens zal ik ingaan op de post-koloniale periode en er wordt vooral gericht gekeken naar de periode van de afgelopen tien jaar waarin de relatie tussen beide landen goed was en stabiliseerde.

De scriptie is opgebouwd uit drie hoofdstukken waarvan het tweede hoofdstuk het grootst is. Hierin wordt ingegaan op de periode waarin de verhouding tussen Nederland en Suriname goed was en er sprake was van een positieve samenwerking. De vraag die daarbij behandeld wordt is waarom het toen goed ging en wat er dan in die tijd veranderd is waardoor de situatie nu is zoals die is. De komst van Desi Bouterse zal worden behandeld in hoofdstuk drie. In dit hoofdstuk zal ik ingaan op de

² Knapen, *Focusbrief*, 17.

verkiezingen in 2010 en hoe het zo ver heeft kunnen komen dat Bouterse, in de volksmond ook bekend als 'Bouta', president heeft kunnen worden, gegeven zijn verleden. Aan het slot van alle hoofdstukken zal ik een kleine conclusie trekken.

In hoofdstuk één ga ik in op de historische band die Suriname heeft met Nederland. Daarbij ga ik terug tot de koloniale tijd, waarin Suriname vanaf 1667 een kolonie was van Nederland nadat de Republiek met de Engelsen de Vrede van Breda ondertekend had.³ Vanaf toen werd Suriname een kolonie van Nederland en was er de band die wij vandaag de dag nog steeds kennen, een 'speciale relatie' zoals staatssecretaris Knapen dat heeft genoemd.⁴ In hoofdstuk één wordt ook ingegaan op de tijd na de onafhankelijkheid. In 1975 werd Suriname onafhankelijk van Nederland en begon de ontwikkelingssamenwerking. Nederland moest zich op één of andere manier met Suriname bezig houden en Suriname moest zichzelf economisch stabiliseren en vooruitgang boeken. Er was sprake van schuldhulp van de Nederlandse zijde waar Suriname het mee moest doen.⁵

Tot slot zal in de conclusie worden ingegaan op de vraag hoe de relatie tussen Suriname en Nederland nu verder moet. Ondanks alle veranderingen en perikelen hebben de twee landen toch een lange relatie achter de rug. Door hun verleden en de Surinaamse migranten in Nederland blijft de band met Suriname voortbestaan. Vanuit Nederland zijn er veel toeristen, maar ook veel andere reizigers die richting Suriname gaan. Maar of deze band goed zal blijven is de vraag, vooral gezien de komst van president Bouterse. Zal er nog sprake zijn van een 'speciale' bilaterale relatie of hebben beide landen genoeg van elkaar en is het tijd om elkaar los te laten? Naast deze vragen zal ook worden ingegaan op de lessen die getrokken kunnen worden. Hierbij zullen verschillende onderwerpen aan bod komen, zoals de verdragsmiddelen en de opschorting hiervan.

De bronnen die ik zal gebruiken om de hoofdvraag te beantwoorden zijn zowel primair als secundair. Hierbij valt te denken aan beleidsstukken, rapporten en boeken. Daarnaast maak gebruik van interviews met diverse prominenten en ervaringsdeskundigen die, als het gaat om de relatie Nederland – Suriname, gedegen kennis en ervaring hebben om mij daar informatie over te verstrekken. De notie *Een belaste relatie* van Kruijt en Maks zal ik als leidraad gebruiken.

³ H. Buddingh, 'Geschiedenis: Het land van de niet ingeloste belofte' (versie 15 januari 1998), <http://retro.nrc.nl/W2/Lab/Profiel/Suriname/geschiedenis.html> (28 juni 2011).

⁴ Knapen, *Focusbrief*, 17.

⁵ R. de Groot, *Drie miljard verwijten Nederland en Suriname 1974 – 1982* (Utrecht 2004) 70.

Nederland en Suriname, historische context

Nederland en Suriname hebben samen een rijke geschiedenis. In 1667 bij de Vrede van Breda, kreeg Nederland Suriname van de Engelsen. Indianenverhalen, verteld aan de Spanjaarden, uit de loop van de 16^e eeuw zorgden ervoor dat er een interesse kwam in het zogenaamde 'goudland', dat wel eens in Zuid-Amerika zou kunnen liggen. In 1667 gingen de Zeeuwen naar Suriname om daar wraak te nemen op de Engelsen voor de verwoestingen die deze hadden aangericht op de Zeeuwse nederzettingen aan de 'Wilde Kust'.⁶

Bij de Vrede van Breda werd er besloten dat de Engelsen Nieuw Amsterdam, het latere New York, mochten behouden en dat de Zeeuwen Suriname in handen zouden krijgen. Achteraf gezien bleek Suriname geen goede ruil geweest, er kwamen namelijk meer lasten dan baten op de begroting. In 1683 kwam de kolonie dan ook in bezit van de West-Indische Compagnie, de stad Amsterdam en de edelman Van Aerssen van Sommelsdijck.⁷ Samen besloten zij om Suriname te gaan exploiteren. Suriname was door de Engelsen ontvolkt, wat ervoor zorgde dat de nieuwe eigenaren nieuw volk moest aantrekken. Suriname werd gepropageerd als zijnde het land waar fortuin voor het oprapen lag, om zo mensen te lokken. Dit had echter weinig succes. Suriname was voor velen een riskante onderneming en kolonisten waagden zich er niet aan. Amsterdam ging over tot het zenden van boeven uit de rasphuizen naar Suriname.⁸ Daarnaast kwamen er ook avonturiers op af en gelukzoekers. Veel van de immigranten kwamen niet altijd uit Nederland. Naast Nederlanders waren er Fransen, Duitsers, Portugezen en Spanjaarden, waarvan de laatste meestal op de vlucht waren voor de inquisitie en daarom vertrokken naar de 'Nieuwe Wereld'.

Veel immigranten waren niet gekomen om te blijven, maar puur voor de rijkdom en zouden daarna hun heil ergens anders zoeken. Suriname was een land van passage, zo sprak de toenmalige gouverneur Mauricius uit.⁹ Doordat dit het geval was, was er ook geen samenhang in de Surinaamse samenleving, deze veranderde namelijk steeds opnieuw. De Rooms-katholieke kerk kon niet zorgen voor een binding, omdat de er veel verschillende religieën aanwezig waren door de komst van verschillende immigranten. Er was geen zendingsdrang in Suriname, dat was nooit een drijfveer geweest van de kolonistoren. Slaven mochten niet bekeerd worden, omdat de afstand tussen

⁶ H. Buddingh, 'Geschiedenis: Het land van de niet ingeloste belofte' (versie 15 januari 1998).

⁷ Idem.

⁸ Idem.

⁹ Idem.

kolonisten en slaven dan kleiner zou worden.¹⁰ Door het gebrek aan bekering moesten de kolonisten de slaven op andere manieren in toom houden en zorgen dat ze hun werk goed verrichtten. Dit werd gedaan door strenge regels en een harde behandeling.

Voor sommigen was Suriname rijkdom, voor anderen een bodemloze put. Suriname was niet zo winstgevend als Nederlands-Indië. Nederland zag de kolonie in Zuid-Amerika dan ook altijd als een soort reservekolonie. Tijdens de koloniale periode, tot aan de jaren vijftig van de 19^e eeuw, werden er slaven vanuit Afrika naar Suriname vervoerd die op de plantages arbeid moesten verrichten voor de Nederlandse plantage-eigenaren die de opbrengsten overzees verder konden verhandelen. Afrikanen waren fysiek sterker en werden daarom als eerste naar het continent gebracht om daar het arbeid te verrichten. Daarna werden er ook vanuit Brits-Indië Hindoestanen ('koelies') als contractarbeiders naar Suriname vervoerd die zich vooral na het slaventijdperk in Suriname vestigden, de Surinaamse Hindoestanen. Ruim 34.000 Hindoestanen werden overgebracht om te werken op de plantages en bijna net zoveel Javanen kwamen uit Nederlands-Indië. De plantages waren niet winstgevend, de Portugezen, Spanjaarden en Engelsen verlieten het land, Nederland bleef echter investeren. Veel Hindoestanen richtten zich op kleine middenstandslandbouw, maar werden ingeperkt in hun doen en laten. Zij waren vooral bedoeld om op de plantages te werken en kwamen ook als eerst in verzet tegen de blanken, omdat zij vonden dat ze onder zeer slechte leefomstandigheden hun werk moesten verrichten.¹¹ Ook de Creoolse bevolking, die vaak wel goed opgeleid was, kwamen in opstand tegen de Nederlanders.¹² Ondanks hun goede opleiding waren het de blanken die de betere posities op de werkvloer innamen.

Anders dan in Nederlands-Indië is het in Suriname nooit gekomen tot een revolutie, dit door de verscheidenheid aan bevolkingsgroepen. Er was geen echte drang naar een nationalistische beweging en geen saamhorigheid. Ook later, na de onafhankelijkheid, bleef deze scheiding tussen bevolkingsgroepen zichtbaar. Zowel economisch, sociaal en etnisch bleven er grote verschillen in de Surinaamse bevolking, wat zorgde voor een verzuilde samenleving. Ook de onafhankelijkheid zorgde voor een etnische scheiding. De onafhankelijkheid was meer gewenst onder de Creoolse dan onder de Hindoestaanse bevolking. Na 1975 kwam er dan ook een massale migratie van Hindoestanen naar Nederland vanwege de angst voor Creoolse dominantie in Suriname. De Hindoestanen wilden de banden met Nederland nog handhaven, maar uiteindelijk was het de overheersende Creoolse bevolking die de onafhankelijkheid wist door te drukken.

¹⁰ H. Buddingh, 'Geschiedenis: Het land van de niet ingeloste belofte'(versie 15 januari 1998).

¹¹ Idem.

¹² Creolen, bevolking van negroïde afkomst.

Vanaf 1954 was Suriname een semi-autonoom deel van het Koninkrijk der Nederlanden geworden.¹³ In deze periode kreeg Suriname al financiële steun vanuit Nederland. In de hoedanigheid van autonoom deel van het Koninkrijk der Nederlanden ontving Suriname geld uit het zogeheten welvaartsfonds en uit het fonds werden er gelden vrijgemaakt in het kader van de meerjarenplanning: het tienjarenplan en het eerste en tweede vijfjarenplan.¹⁴ Het tienjarenplan, looptijd van 1955 – 1963, ging gepaard met een bedrag van GULDEN 245 miljoen, dat bestond uit Nederlandse schenkingen, Nederlandse leningen en Surinaamse bijdragen. Tijdens de daaropvolgende vijfjarenplannen, van 1967 – 1971 en 1972 – 1976, kwamen de hulpmiddelen overwegend van Nederlandse kant. Het besteden van deze bedragen en het uitvoeren van de verschillende jaarplannen kwam voor rekening van Nederland onder leiding van ‘Stichting Planbureau Suriname’ (SPS).¹⁵

Na de etnische spanningen op Curaçao in 1969 besloot de regering in Den Haag de Koninkrijksbanden ter discussie te stellen. Dit om te voorkomen dat de koloniën zouden rebelleren en Nederland een slechte reputatie zou krijgen. Aan de vooravond van het Protocol van Den Haag vond er overleg plaats tussen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen.¹⁶ Tijdens dit overleg werd er ingegaan op de nationaliteitskwestie (behoud van het Nederlanderschap) en de hoogte van de ontwikkelingshulp.¹⁷ Daarna kwam ook defensie ter sprake. Volgens Jan Pronk, voormalig minister, bestond er enig wrevel over de kwestie van het Nederlanderschap.¹⁸ De angst was er dat veel Surinaamse Nederlanders de Nederlandse nationaliteit zouden opeisen. Er werd besloten om soepel te zijn met het toekennen van het Nederlanderschap om zo de spanningen tussen de voor- en tegenstanders van de onafhankelijkheid te verminderen. De overgang naar onafhankelijkheid bleek moeizaam en minder eenvoudig dan Nederland had gedacht. De nationaliteitskwestie en ontwikkelingshulp bleken onderwerpen die van groot belang waren voor beide landen. Boertien, indertijd minister voor Ontwikkelingssamenwerking, was ook bezorgd over de positie van Nederland en stelde dat banden tussen Nederland en de koloniën alleen losser zouden kunnen worden als de financiële hulp met aanzienlijke bedragen zou toenemen.¹⁹ Het kabinet-Den Uyl, dat aantrad in 1973,

¹³ D. Kruijt en M. Maks, *Een belaste relatie: 25 jaar ontwikkelingssamenwerking Nederland – Suriname, 1975 – 2000*. (2003) 27.

¹⁴ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 27.

¹⁵ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 27.

¹⁶ Resultaat van de onderhandelingen door de drie partijen.

¹⁷ R. de Groot, *Drie miljard verwijten*, 61.

¹⁸ J. Pronk, ‘Er uit geschopt of uitgetreden?’, in: J. Leerdam en N. Beijer (ed.), *Suriname en ik*. (Amsterdam 2010) 222 – 228, 225.

¹⁹ G. van Oostindie en I. Klinkers, *Knellende Koninkrijksbanden. Het Nederlandse dekolonisatiebeleid in de Caraïben, 1940 - 2000*, (Amsterdam 2001).

wilde zo gauw mogelijk de onderhandelingen met Suriname afronden, nadat ook de Surinaamse politiek dit had aangegeven. Henck Arron, destijds premier van Suriname, sprak zich uit voor een onafhankelijk Suriname, ondanks verzet van vooral de Verenigde Hindoestaanse Partij (VHP) onder leiding van Jaggernath Lachmon, en ging in gesprek met het kabinet-Den Uyl. Nederland koos de kant van de partij die onafhankelijk wilde worden. Nooitmeer, lid van de Surinaamse delegatie, sprak uit:

‘Suriname moest onvoorwaardelijk onafhankelijk worden. Het was meer uit zelfrespect en nationale trots dat deze regering van Suriname heeft gemeend, zelf het lot in eigen handen te nemen, om te voorkomen dat wij op de een of andere wijze – misschien op een minder gunstige wijze – uit het Koninkrijk zouden worden gestoten.’²⁰

Hiermee gaf Nooitmeer aan dat de onafhankelijkheid een bewuste keuze was. Pronk bevestigt dit. ‘Er was van opdringen geen sprake. Suriname wilde zelf onafhankelijk worden en wij lieten dat toe, omdat Nederland stond voor het ontwikkelen van vrijheden van jonge naties en van minderheden binnen alle landen’, aldus Pronk.²¹ Het nieuwe internationale systeem, belichaamd door de Verenigde Naties, eiste dat er vrede, mensenrechten, dekolonisatie, economische verzelfstandiging van nieuwe natiestaten en internationale samenwerking was.²² Pronk stelt dat Suriname zelf de onafhankelijkheid wilde, maar het land was economisch nog niet ontwikkeld en daarnaast was de sociale situatie, tussen verschillende bevolkingsgroepen, ook niet stabiel. Creolen waren voorstanders van de onafhankelijkheid, maar Hindoestanen niet. Pronk en met hem ook de Nederlandse regering hadden meer aandacht moeten schenken aan het stabiliseren van Suriname op gebied van economie en sociale samenleving. John Jansen van Galen is zelfs van mening dat de onafhankelijkheid werd opgelegd aan Suriname.²³ Hij stelt dat Suriname eigenlijk te zwak en onevenwichtig was voor onafhankelijkheid. Het draagvlak voor onafhankelijkheid lag vooral bij de intellectuele stadscreolen, die een minderheidsgroep waren. De Hindoestanen, die in meerderheid waren, waren faliekant tegen een onafhankelijkheid, omdat er gevreesd werd voor etnische spanningen.

In 1975 werd het ontwikkelingsverdrag getekend door beide landen, sindsdien is er sprake van een bijzondere relatie tussen de landen. Volgens, Kruijt en Maks, een ‘belaste relatie’.²⁴

²⁰ Van Oostindie en Klinkers, *Knellende*, cap: 6.

²¹ J. Pronk, ‘Er uit geschopt’, 223 – 224.

²² J. Pronk, ‘Er uit geschopt’, 223 – 224.

²³ J. van Galen, *Het Suriname syndroom. De PvdA tussen Den Haag en Paramaribo*, (Amsterdam 2001) 24-25.

²⁴ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 6.

‘Het was juist de status van voormalige kolonie en het halen en trekken rond de onafhankelijkheid van Suriname die de latere hulprelatie politiek beladen zou maken.’²⁵

Op 25 november 1975 werd Suriname onafhankelijk. Het ging er vaak onrustig aan toe, waarbij er zelfs scheldpartijen die leidden tot ruzies, maar uiteindelijk kon iedereen spreken over een geslaagde onderhandeling en een onafhankelijk Suriname met aan het roer de eerste president (1975-1980), Johan Ferrier.²⁶

Het kabinet-Den Uyl was zich bewust van het koloniale verleden en de wandaden die de Republiek gepleegd had tijdens de koloniale tijd en vond dat het tijd was om Suriname los te laten, maar er moest wel nog politieke inmenging blijven van Nederlandse zijde.²⁷ Nederland stelde zich op als een genereuze partner en weldoener die voor Suriname zorg moest dragen, ook na de onafhankelijkheid. Dit betekende voor Suriname dat Nederland nog steeds wat in de melk te brokkelen wilde hebben, dit om er voor te zorgen dat de toegezegde 4,3 miljard Nederlandse guldens goed besteed werd.

²⁵ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 27.

²⁶ NRC webpagina's, 'Presidenten van Suriname na 1975' (versie 7 augustus 2000), <http://retro.nrc.nl/W2/Lab/HAL15/presidenten.html> (2 juni 2011).

²⁷ de Groot, *Drie miljard*, 199.

Hoofdstuk 1

Nederland en Suriname, de onafhankelijkheid

Op 25 november 1975 werd Suriname onafhankelijk verklaard en daarmee nam het formeel afscheid van het koloniale verleden. Nederland kende Suriname de rechten en plichten toe die staten hebben. Het proces naar de onafhankelijkheid verliep niet altijd even soepel. Er heerste in Suriname grote verdeeldheid over de onafhankelijkheid van het land. Zo was er een minderheid, veelal Surinaamse Hindoestanen, die vond dat Nederland geen afstand moest doen van de kolonie en dat de steun van Nederland nog steeds nodig was om het land er bovenop te krijgen. Daarnaast was de angst voor overheersing door de Surinaamse Creolen bij de Surinaamse Hindoestanen een belangrijk factor. Ondanks de oppositie van Lachmon, toenmalig partijleider van de Verenigde Hindoestaanse Partij (VHP), koos het Nederlandse kabinet onder leiding van Den Uyl voor de partij die voor de onafhankelijkheid stond, de Nationale Partij Suriname (NPS) onder leiding van Henck Arron.

Aan de onderhandelingstafel werd er naast onafhankelijkheid gesproken over het Nederlandse burgerschap, maar nog belangrijker voor de Surinaamse regering was het bedrag dat het zou ontvangen ten behoeve van ontwikkelingssamenwerking.²⁸ Dit bedrag was volgens het rapport van Kruijt en Maks excessief en totaal niet in verhouding met hetgeen wat besproken was.²⁹ Ook volgens Oostindie en Klinkers waren de bedragen die door de Surinamers geëist werden niet in verhouding en ook te hoog als het ging om ontwikkelingssamenwerking.³⁰ De zogenaamde ‘gouden handdruk’ werd gemakkelijk gegeven en Suriname maakte daar graag gebruik van. Er werd in 1975 in eerste instantie gesproken over een projectenpakket van enkele honderden miljoenen. Echter, al snel werd de grens van één miljard gulden gepasseerd, dit terwijl de onderhandelingen zeer moeizaam en met irritaties over en weer verliepen. Toch was de Nederlandse overheid zeer gewillig met het toekennen van grotere bedragen. Uiteindelijk werden de Surinaamse en de Nederlandse regering, na de moeizame onderhandelingen, het eens over een bedrag van 4,3 miljard gulden, maar hier werden wel bepaalde condities aan verbonden.³¹ Deze overeenkomst werd vastgelegd in verdragsvorm waarbij de toekomstige Surinaamse ontwikkeling gestimuleerd zou worden door ontwikkelingshulp van Nederlandse zijde. Het was juist dit verdrag dat ertoe leidde dat Nederland en

²⁸ R. de Groot, *Drie miljard verwijten*, 61

²⁹ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 29.

³⁰ Oostindie en Klinkers, *Knellende*, cap: 6.

³¹ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 29.

Suriname een bijzondere relatie zouden behouden, waarbij de voormalige kolonisator verantwoordelijk zou blijven voor de economische ontwikkeling van de voormalige kolonie.

Was Suriname dan niet te vroeg onafhankelijk geworden of was dit het juiste moment, is de vraag die opkomt. Suriname was een jong land dat op eigen benen wilde staan. Maar er was onvoldoende voorbereiding op een eventuele onafhankelijkheid, en Suriname bleef, mede door het Statuut, teveel gericht op Nederland.³² De taal en cultuur, het onderwijs en de sociale voorzieningen waren allemaal naar Nederlands model waardoor Suriname geen afscheid kon nemen van dit alles. Daarnaast was het land financieel niet op orde, er was geen solide structuur en er waren geen eigen inkomsten. Dit bood weinig perspectief voor een land dat onafhankelijk wilde worden, maar aan de andere kant is er nooit een goed moment voor een land om onafhankelijk te worden volgens Tweede Kamerlid Ferrier. Haar vader zei altijd: 'Een onafhankelijk land is net een pasgeboren baby, die moet leren kruipen, staan en dan lopen'.³³

Ondanks het feit dat verschillende groeperingen voor de onafhankelijkheid waren, is naar mijn mening de onafhankelijkheid te vroeg gekomen. De Creoolse bevolking vergat dat een groot deel, namelijk de Hindoestanen tegen de onafhankelijkheid was. Suriname was jong en er was in Suriname nog geen eigen inkomen. Het land produceerde niet, er was geen degelijke import- en exportstructuur. Daarnaast was er in Suriname nog zeer sterk de aanwezigheid van clientelisme en patronage.³⁴ Allereerst hadden deze problemen moeten worden opgelost, en daarna pas had Nederland zich moeten richten op onafhankelijkheid van Suriname. Niet de gehele bevolking van Suriname wilde onafhankelijk worden, in Indonesië was dat wel het geval, maar het kabinet-Den Uyl wist hier niet mee om te gaan. Suriname was dus niet klaar voor de onafhankelijkheid, aldus van Galen.³⁵

³² Pronk, 'Er uit geschopt', 226.

³³ Interview K. Ferrier (23 juni 2011).

³⁴ J. van Galen, 'Een proefpolder voor Nederlands ontwikkelingsbeleid', in: J.A. Nekkers en P.A.M. Malcontent (red.), *De geschiedenis van vijftig jaar ontwikkelingssamenwerking 1949-1999*. (Den Haag 1999) 237-263, 260.

³⁵ J. van Galen, *Het Suriname syndroom*, 35-36

Onafhankelijk, maar toch afhankelijk

‘De superioriteit van de blanke Nederlander was altijd aanwezig, het was altijd eerst de handtekening van de Nederlander en daarna heel vluchtig die van de Surinamer’, zegt Ferrier.³⁶ Suriname werd na de onafhankelijkheid niet echt onafhankelijk, zo lijkt het. De Nederlandse regering wilde toezien op het geld dat was toegezegd en wilde er zeker van zijn dat dit geld goed besteed zou worden. Dit leidde ertoe dat de Commissie Ontwikkelingssamenwerking Nederland Suriname (CONS) in het leven werd geroepen.³⁷ De CONS bestond zowel uit Nederlandse als Surinaamse vertegenwoordigers. De CONS moest erop toezien dat de ontwikkelingsprojecten binnen het raamverdrag van 1975 goed ten uitvoer gebracht werden. Het Sociaal Planbureau Suriname (SPS) werd belast met de administratie.

De CONS werkte als volgt, Nederland maakte de geldbedragen per kwartaal over en daarbij werd er door de CONS op toegezien dat het geld goed besteed werd en werd er door een Nederlandse en een Surinaamse accountant nagekeken of alles klopte. Het geld werd veelal besteed in het westen van Suriname. Daar ging het meestal om grote projecten waar de Surinaamse CONS-leden hun voorkeur voor uitspraken. De Nederlandse CONS-leden waren het hier niet altijd mee eens, wat zorgde voor spanning binnen de CONS.

‘Op de overwegend vriendelijke sfeer en het prettige verloop van de CONS-vergaderingen valt het een en ander af te dingen. Uit verbatim aantekeningen over de eerste en tweede bijeenkomst van de CONS laat zich een veelvoud van ruzies vermoeden’.³⁸

Hoewel de Nederlandse leden van de CONS vooral tegen de grote projecten waren in West-Suriname konden ze hier niets tegenin brengen, omdat sommige projecten al tijdens de onafhankelijkheidsonderhandelingen besproken waren door Pronk en Arron. Besluiten waren toen al genomen om bepaalde ontwikkelingsprojecten op te zetten, waardoor de beslissingen en onderhandelingen van de CONS leden verspilde moeite waren. Vooral de Nederlandse CONS-leden hadden hier moeite mee. Dit bewijst nogmaals dat de samenwerking niet goed verliep, hoewel Nederland steun bood aan Suriname was er geen wederzijds begrip. Suriname bleef afhankelijk van de Nederlandse overheid, alles moest gedaan worden onder toezien oog en Suriname mocht niet

³⁶ Interview K. Ferrier (23 juni 2011).

³⁷ R. de Groot, *Drie miljard verwijten*, 82

³⁸ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 31.

altijd geld besteden aan projecten waar de Surinaamse regering dat goed achtte. Tijdens het hele bestaan van de CONS waren er irritaties over en weer.³⁹ Het werd op sommige momenten zelfs zo erg dat vergaderingen vroegtijdig werden opgeschort.⁴⁰ De samenwerking verliep uitermate moeizaam. Het feit dat Nederland nog in Suriname iets te zeggen had was misschien voor de Surinamers niet gewenst. Maar als we de woorden van Ferrier mogen geloven, dan moet een onafhankelijk land bij de arm genomen worden om te leren lopen. Suriname had die hulp nodig, maar ging niet goed met de hulp die het kreeg.

Financiële hulp

Door de onenigheid die er bestond over de besteding van geldbedragen kwam het vaak tot ruzies. De opschorting van financiële hulp (1982 – 1987) vanuit Nederland was dan ook te verwachten. Het ging nu echter niet om de ruzies binnen de CONS, maar om de militaire coup in 1980, nog specifiek, het ging om de zogenaamde Decembermoorden van 1982. Voormalig legerleider Desi Bouterse kwam in 1980 door middel van een militaire coup aan de macht in Suriname. Twee jaar later vonden de Decembermoorden plaats in Fort Zeelandia te Paramaribo. Dit was voor Nederland reden om de hulp aan Suriname op te schorten. De militaire machtsovername zou voor altijd de ontwikkelingsrelatie tussen Nederland en Suriname veranderen.

Grote projecten, zoals het West-Suriname project, van de regering-Chin A Sen werden voorlopig stopgezet.⁴¹ Veel geld dat er al in de verschillende projecten gestopt was ging verloren daardoor.⁴² Het overleg in de CONS werd vanuit Nederlandse zijde opgeschort, maar de Surinaamse CONS-leden en regering gingen door met projecten en het besteden van Surinaams geld in de veronderstelling dat de Nederlandse overheid het geld wel zou geven als de rust weer zou zijn teruggekeerd. Nederland wilde echter vooralsnog niets te maken hebben met Suriname en vroeg ook andere donoren om Suriname niet te helpen waardoor Suriname in isolement raakte. Eens te meer bewijst dit hoe afhankelijk Suriname nog was van de Nederlandse overheid, omdat Suriname financieel nog teveel op Nederland steunde. Inkomsten door internationale handel of het aanspreken van andere internationale organisaties gebeurde niet. Hoewel de Wereldbank open stond voor het project West-Suriname, lukte het de Surinaamse regering niet om een raamwerk te

³⁹ R. de Groot, *Drie miljard verwijten*, 137

⁴⁰ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 31.

⁴¹ R. de Groot, *Drie miljard verwijten*, 153-155

⁴² Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 32.

maken waarin ze duidelijk maakte wat de bedoeling was voor het project.⁴³ De Wereldbank besloot hierop geen goedkeuring te geven en daarmee kwam het West-Suriname-project ten einde.

In 1988 werd de schuldhulp weer hervat. Ontmoetingen van de ministers Van den Broek, en even later, minister Bukman met vice-president Arron verliepen positief en men besloot over te gaan tot hervatting. In Nederland waren er echter dingen veranderd, ook ten aanzien van ontwikkelingshulp. De nadruk was in Nederland komen te liggen op de 'projectcyclus' waarbij toetsing, haalbaarheid en evaluaties als standaardinstrumenten werden ingezet.⁴⁴ Door middel van deze nieuwe aanpak wilde Nederland erop toezien dat ontwikkelingshulp beter besteed zou worden. De komst van de zogeheten projectcyclus zou er zorg voor moeten dragen dat projecten goed werden uitgevoerd en dat geld goed besteed werd. Projecten moesten ook duurzaam en effectief zijn. Dit leidde in Suriname tot irritaties, daar men op 'oude voet' verder wilde gaan. Terwijl Suriname uitging van urgentie, herstel en groei, waarbij Nederland geld moest pompen in de Surinaamse maatschappij, wilde Nederland alles weloverwogen besteden. Opnieuw ontstonden conflicten tussen Suriname en Nederland. Suriname vond dat Nederland een te dominante inbreng had. De Nederlandse ministers gaven niet toe, waardoor Suriname niet de weg kon inslaan zoals gedacht werd. Er werden nieuwe protocollen uitgeschreven. Naast het 'Protocol van Procedureregels', waarin vastgesteld werd hoe bepaalde procedures betreft de schuldhulp verlopen moest, waren vastgelegd werd het protocol aangevuld met een 'Aanvullend Protocol van Procedureregels'.⁴⁵ Hieruit volgde onder meer dat de accountantscontroles nu op halfjaarlijkse basis moesten plaatsvinden en dat besluiten over de aanbestedingen in beleidsvergaderingen genomen zouden worden. De nieuwe regels betekende een overwicht vanuit de Nederlandse kant, want Nederland had de administratieve afhandeling in handen en was penvoerder.⁴⁶ Ook hier tekent zich het beeld dat Suriname nog niet onafhankelijk was. Suriname kon niet bepalen op welke wijze het geld besteed zou worden en waar de prioriteiten lagen. De administratie werd gedaan door de Nederlandse donor, waardoor er een wederzijdse wantrouwen ontstond. Nederland vertrouwde de Surinaamse regering niet met betrekking tot het effectief besteden van het geld.

Verschillende overleggen kwamen keer op keer in een impasse en van verbetering was geen sprake. De Surinamers bleven zich beroepen op het verdrag zoals in 1975 afgesloten, de Nederlandse overheid ging beleid voeren zoals dat overeenkwam met de nieuwe inzichten omtrent ontwikkelingshulp. Suriname vond dat het hierin tekort gedaan werd en dat de nieuwe regels alleen

⁴³ R. de Groot, *Drie miljard verwijten*, 156

⁴⁴ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 34.

⁴⁵ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 11

⁴⁶ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 34.

bedoeld waren voor de concentratielanden⁴⁷ en niet voor Suriname. Getouwtrek leidde uiteindelijk tot niets en beide landen bleven met elkaar strijden over de manier waarop geld besteed moest worden.

In 1991 vond er een tweede opschorting plaats van de schuldhulp. Dit keer werd de hulp stopgezet naar aanleiding van de zogeheten “telefooncoup” in 1990 ten tijde van de regering Shankar. De regering-Shankar was niet een sterke regering en regeerde onder angst voor een nieuwe coup. Stabiliteit in deze regering was er niet en president Shankar kon zijn rug niet lang recht houden. Hij voerde maatregelen in die niet gewaardeerd werden, vooral door het leger. Zo wilde hij de macht van het leger inperken. De “telefooncoup” werd gepleegd door Bouterse die dreigde een nieuwe staatsgreep te plegen als de regering niet zou opstappen. Uit angst voor nieuwe ongeregelheden besloot Shankar op te stappen. Hoewel Nederland vertrouwen had in de regering-Shankar kon het de regering niet steunen. Door de telefooncoup en de dreiging voor een echte coup zag de Nederlandse overheid zich genooddaakt om de hulp opnieuw op te schorten, waardoor alles weer stil kwam te liggen.⁴⁸ Containers die bedoeld waren voor Suriname bleven in de Nederlandse havens liggen en weer werden processen vertraagd. De relatie tussen Nederland en Suriname werd, net als ten tijde van de eerste coup, opnieuw onderbroken.

In 1992 werd de hulprelatie weer hervat. Onder leiding van toenmalig premier Lubbers werd er een tweesporenbeleid uitgezet.⁴⁹ Daarmee wilde Nederland zich gaan concentreren op twee beleidsgebieden in Suriname, namelijk op de verbetering van de rechtshandhaving en bestuur en op degelijkheid op financieel en economisch gebied. Hoewel er een akkoord kwam bleven de Surinamers vooral geïnteresseerd in geld en de besteding van de verdragsmiddelen.

Het beleid van Nederlandse kant veranderde echter. Suriname moest zich nog meer verantwoorden en projecten mochten niet meer zomaar uitgevoerd worden. De regels, die werden bepaald door het Directoraat Generaal Internationale Samenwerking (DGIS), werden nog strikter. Waar Nederland Suriname opriep tot het aangaan van multilaterale relaties bleef Suriname zich richten op de bilaterale relatie en financiële hulp uit Nederland.⁵⁰ Nederland wilde graag zien dat Suriname zich niet alleen ging richten op financiële steun uit Nederland, maar dat Suriname zich ook bij andere landen in de regio aansloot voor ontwikkelingshulp. Daarnaast wilde Nederland ook zien dat Suriname zich zou richten tot organisaties als het Internationale Monetaire Fonds (IMF) en de Europese Unie, maar deze werden door Suriname aan de kant geschoven in de verwachting dat

⁴⁷ Landen die ontwikkelingshulp kregen van Nederland voor een langere termijn.

⁴⁸ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 35.

⁴⁹ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 35.

⁵⁰ J. van Galen, 'Een proefpolder voor Nederlands ontwikkelingsbeleid', 261.

Nederland er altijd zou zijn voor financiële hulp. De irritaties bleven aanwezig en de Surinaamse regering wees terug naar 1982, toen Nederland Suriname in de steek liet omwille van de coup. De manier van omgaan met Suriname leek voor de Surinamers meer op neo-kolonialisme waarbij Nederland zich niet hield aan de afgesproken verdragen van 1975 en waarbij Suriname in de steek gelaten werd. Het gevoel van onvrede nam toe en Surinaamse ambtenaren waren niet blij met hun collega's in Nederland, daar hun projectvoorstellen steeds werden afgekeurd en er geen geld richting Suriname kwam. In 1997 eindigt de tweede opschorting en begint de relatie met Nederland en Suriname te verbeteren. Beide landen hadden een rumoerige fase achter de rug en besloten een nieuwe relatie om te bouwen.

Conclusie

Na de onafhankelijkheid in 1975 is de relatie tussen Nederland en Suriname één geweest van veelal dieptepunten. Vooral door de binnenlandse aangelegenheden in Suriname werd het voor Nederland moeilijk om de ex- kolonie gestructureerde hulp te blijven bieden. Daarnaast zijn de verschillende regeringen en instanties vaak met elkaar in botsing geweest, wat heeft geleid tot een verstoorde relatie tussen beide landen gedurende de periode 1975 – 1997. Suriname is na de onafhankelijkheid teveel afhankelijk gebleven van Nederlandse hulp. Door het verdrag en de overeengekomen schuldhulp in 1975 zag Suriname de kans schoon om geld binnen te halen voor eigen land en voor grote projecten. Echter, door verandering van regelingen in Nederland op het gebied van ontwikkelingshulp, kwam Suriname in de problemen, omdat zij projecten en investeringen hadden doorgezet, ook tijdens het eerste bewind van Desi Bouterse. Irritaties, frustraties en wederzijds onbegrip hebben ertoe geleid dat er gedurende de periode 1975-1997 geen echte samenwerking was tussen beide landen. Toezeggingen werden in het begin te snel en gemakkelijk gedaan waardoor er geen controle heerste en grote projecten vooral in West- Suriname werden doorgezet.

Nederland trok haar handen af van Suriname na de coup van 1980. Opschorting van gelden betekende voor Suriname dat het land economisch stilstond. Het geld waar men op had gerekend kwam niet meer binnen. Daarnaast zorgde de komst van Bouterse voor een grimmige sfeer in Suriname. Ook de tweede opschorting kwam Suriname niet ten goede. Het opschorten van de gelden bleek voor Suriname uiteindelijk funest. Het land kon niet vooruit, juist omdat het zich alleen richtte op hulp uit Nederland. Nederland wist zich geen houding aan te nemen en besloot zich afzijdig te houden van de binnenlandse problemen in Suriname en ging tot over tot opschorting van de hulprelatie.

Na de tweede opschorting gingen de beide landen weer met elkaar in zee, maar de relatie was veranderd. Nederland keek anders tegen Suriname aan, terwijl Suriname zich nog steeds richtte op de gemaakte afspraken tijdens de onafhankelijkheidsonderhandelingen van 1975. Deze nieuwe band hielp beide landen niet tot het komen van een goede relatie. De verstandhouding bleef na de twee opschortingen slecht en beide landen bleven met elkaar in discussie over afspraken die gemaakt waren over de schuldhulp. Waar Suriname alleen maar uit was op het geld dat het moest krijgen van Nederland, wilde Nederland ervoor zorgen dat het geld goed besteed werd waar het eerder over de toonbank gesmeten werd met weinig controle. Weer leidden frustraties en irritaties tot een relatie waar beide landen niet over te spreken waren. Suriname voelde zich nog steeds een kolonie en zag Nederland nog steeds als overheerser. Het loslaten van de kolonie ging ook Nederland moeilijk af. Suriname is ook na de onafhankelijkheid dus te veel afhankelijk gebleven van de Nederlandse financiële steun. Als Nederland er niet meer was, dan merkte Suriname pas dat het in de problemen zat. Suriname rekende zich min of meer rijk door de financiële steun van Nederland, wat verkeerd was. Suriname had zich meer moeten richten op internationale organisaties en internationale financiële steun. Het ontbrak evenwel aan ervaring, leidende politici in Suriname waren laconiek en passief.

De onafhankelijkheid die Nederland voor ogen had was volgens Jansen van Galen *wishful thinking*. Nederland had weinig oog voor eventuele conflicten en problemen die er zouden optreden na de onafhankelijkheid. Politiek werd in Suriname echter bepaald door patronage, waarbij politici aanhang verwerven en behouden door het verstrekken van gunsten, overheidsopdrachten en betrekkingen. Nederland had er, volgens Jansen van Galen, beter aan gedaan om de jonge geschoolde Surinamers een kans te geven om de samenleving op te bouwen, voordat ze overgingen tot onafhankelijkheid.⁵¹

Het is moeilijk te bepalen wie er nu fouten heeft gemaakt en waar de relatie misgelopen is. Beide landen hebben fouten gemaakt. Ferrier beaamt dat het goed is dat Suriname onafhankelijk werd, maar Van Galen wijst dit juist af, omdat Suriname er nog niet klaar voor was. Onafhankelijkheid worden is één stap, maar een staat inrichten en opbouwen is de volgende stap. In die tweede stap heeft Suriname gefaald. Nederland heeft vooral stekken laten vallen bij het overdragen van de Surinaamse staat aan de Surinaamse regering. Deze regering was er namelijk niet klaar voor en was nog te afhankelijk van Nederland.

⁵¹ J. van Galen, 'Een proefpolder voor Nederlands ontwikkelingsbeleid', 260.

Hoofdstuk 2

Financiële hulp

Tussen 1994 en 1997 trad er een stabilisatie van het committerings- en uitgavenpatroon van de schuldhulp op.⁵² Zou de relatie dan nu eindelijk genormaliseerd zijn tussen beide landen en zou er nu een vruchtbare samenwerking ontstaan, was dan de vraag? Dit was echter niet het geval. Suriname stond niet achter de nieuwe invulling van de schuldhulp. Stabilisatie was er, maar niet gebaseerd op de wederzijdse relatie, maar alleen op de financiële in- en uitgaven. In december 1997 vond er bovendien weer een opschorting plaats van de financiële hulp, zij het onder minder dramatische omstandigheden. Dit keer werd de hulp stopgezet naar aanleiding van een afgelasting van het beleidsoverleg door de toenmalige president van Suriname Jules Wijdenbosch. Het was niet alleen het afgelaste beleidsoverleg dat een rol speelde, maar daarnaast waren er ook politieke irritaties ontstaan, zoals met betrekking tot het drugscontrolebeleid en het optreden van de legerleider Bouterse.⁵³ De maat was vol voor Suriname en de Surinaamse regering besloot tot boycot van het beleidsoverleg, waardoor Nederland in reactie de hulp voor de derde maal stopzette.

De derde stopzetting verschilde wel van de twee eerdere stopzettingen. Nederland stopte niet met de hulp, maar stelde wel een committeringsstop in, wat betekende dat projecten waarvan de looptijd al was verstreken werden stopgezet en er werden geen nieuwe projecten begonnen. Bij het hervatten van de hulp in 2000 stond Suriname op een enorme achterstand door de vertraging die het had opgelopen door de derde opschorting. Er werd overgegaan tot ontwikkeling van de verplichtingen die er nog waren, maar er groeide intussen ook een zekere afstand tussen Nederland en Suriname. De Nederlandse politiek verschoof haar aandacht, ook de DGIS zag Suriname meer als last en wilde zich gaan richten op andere landen die wellicht interessanter waren voor Nederland. Dit was mede het gevolg van de komst van nieuwe politici, de Parse generatie, die een ander beeld hadden begin 2000 over ontwikkelingshulp. Van een speciale relatie leek na 2000 geen sprake meer; stafleden van de afdeling Suriname handelden de zaken af net als dat gedaan werd voor andere landen waar Nederlands geld naartoe ging.⁵⁴ Ferrier beaamt dit ook in een interview. Suriname was

⁵² Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 36.

⁵³ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 38.

⁵⁴ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 39.

geen ‘gewoon’ buitenland, de Paarse kabinetten lichtten dit ook toe, en waren van mening dat Nederland en Suriname nog altijd een speciale relatie hadden.⁵⁵

‘Suriname was ten tijde van de Paarse kabinetten een buitenland zoals alle andere buitenlanden. Suriname was onafhankelijk en we waren nu zoveel jaar verder, Suriname was nu gewoon een buitenland voor Nederland, en van een speciale relatie was er eigenlijk geen sprake meer. Later pas, ten tijde van het kabinet-Balkende, is er om opheldering gevraagd waarbij Agnes van Ardenne⁵⁶, staatssecretaris en minister van ontwikkelingssamenwerking, bevestigd heeft dat Suriname niet ‘any’ buitenland is, maar dat wij als Nederland een bijzondere relatie met Suriname hebben, al was het maar omdat er een groot deel van de Surinaamse bevolking hier woont en omdat men in Suriname op de voet volgt wat er hier in Nederland gebeurt in verband met de nauwe banden tussen het maatschappelijk middenveld in Nederland en Suriname, dus we moeten daar een speciaal beleid op ontwikkelen.’⁵⁷

Na de derde opschorting ging men in Den Haag weer nadenken over het beleid wat men zou gaan voeren tegenover Suriname. Er werd meerdere malen Kamervragen gesteld over wat nu de visie was van het kabinet wat betreft Suriname. Een antwoord op deze vraag bleef vooralsnog uit.

Periode van bloei

De relatie tussen Nederland en Suriname vóór 2000 kon worden bestempeld als een belaste relatie. Men zag er geen toekomst in en Suriname werd net als alle andere landen beschouwd als buitenland. De speciale band die men had met Suriname werd door de Paarse politici niet meer gewaarborgd. Dit bracht zowel voor- als nadelen met zich mee. Suriname werd niet meer als speciaal land geweest en kreeg minder steun van Nederland, aan de andere kant betekende dit wel dat Suriname moest leren om op eigen benen te staan. De hulprelatie liep door en de financiële middelen die Nederland beschikbaar had gesteld, ten tijde van het verdrag van 1975, werden besteed in Suriname, maar een echte visie vanuit de Nederlandse politiek, als het gaat om Suriname, ontbrak echter. Pas na 2000 ging de Nederlandse politiek kijken hoe men invulling zou geven aan een ‘nieuwe’ relatie met

⁵⁵ Interview K. Ferrier (23 juni 2011).

⁵⁶ Staatssecretaris van ontwikkelingssamenwerking in 2002 kabinet Balkenende II en minister ontwikkelingssamenwerking in 2003 kabinet Balkenende III.

⁵⁷ Interview K. Ferrier (23 juni 2011).

Suriname. Er werd besloten dat een ontwikkelingsrelatie zoals die nu bestond met Nederland niet meer gewenst was, men ging in de Nederlandse politiek over tot het besteden van het laatste ontwikkelingsgeld. Daarna zou er gekeken worden hoe de nieuwe relatie invulling zou krijgen. Volgens Ferrier was er echter geen beleid ontwikkeld. Als het ging om Suriname na 2000 dan ging het om drugscontrolebeleid en andere zaken, maar een echte visie op Suriname ontbrak.

In 2004 kwam er dan eindelijk een beleidsnotie, “Een rijke relatie, Nederland en Suriname: heden en toekomst”. In deze beleidsnotie gaf de Nederlandse regering aan hoe zij de nieuwe relatie tussen haar en Suriname invulling zou geven, maar tevens sprak de beleidsnotie zich ook uit dat er een goede relatie was tussen Nederland en Suriname. Dit terwijl Suriname niet meer gezien werd als speciaal land en Nederland wilde geen ontwikkelingshulp meer bieden zoals dat eerder gedaan had. Nederland zocht naar een nieuwe soort relatie. Dus waar de Nederlandse overheid eerst Suriname behandelde als alle andere landen werd er nu toch weer teruggegrepen naar de oude band die Nederland had met Suriname, zo blijkt uit de beleidsnotie. De relatie veranderde van speciaal naar rijk. Dat kon eigenlijk ook niet anders, want Nederland en Suriname deelden een gemeenschappelijke taal, er zijn intussen overzeese familiebanden ontstaan door migratie van Surinamers naar Nederland en er is een gezamenlijk verleden tussen Suriname en Nederland. De regering-Balkenende II stelde duidelijke beleidsrichtlijnen op ten opzichte van Suriname.

‘De Nederlandse beleidsdoelstellingen voor de komende jaren waren:

- A. onderhouden van goede betrekkingen met Suriname en samenwerking op velerlei terreinen;
- B. effectieve en doelmatige besteding van de resterende verdragsmiddelen;
- C. vermindering van de afhankelijkheid van Suriname van Nederland;
- D. behartigen van wederzijdse belangen in het kader van geïntegreerd Nederlands buitenlands beleid.⁵⁸

Sinke, van het Directie Westelijk Halfrond Ministerie van Buitenlandse Zaken, bevestigt dat er drie punten waren waar het beleid van Nederland zich op richtte als het ging op Suriname, namelijk gelijkwaardigheid, zakelijkheid en betrokkenheid.⁵⁹ Gelijkwaardigheid was belangrijk, omdat de landen niet op een ontwikkelingsrelatie verder moesten voortborduren, maar de landen moesten nu

⁵⁸ Dit betreft samenwerking op terreinen van goed bestuur, versterking rechtstaat, bestrijding van drugscriminaliteit, internationale rechtsorde, mondiale milieuvraagstukken, cultuur, taal en handel en investeringen.

⁵⁹ Telefonisch interview M. Sinke (30 juni 2011).

uitgaan van een gelijkwaardige relatie. De ontwikkelingsrelatie die de twee landen hadden zou dan ook worden afgebouwd.⁶⁰

‘Het streven was de brede OS - relatie in een tijdsbestek van vijf jaar af te bouwen, omdat Suriname in potentie een rijk land is en voor de financiering van zijn ontwikkeling toegang heeft tot de internationale kapitaalmarkt. Nederland en Suriname zullen, gelet op de wederzijdse belangen, ook daarna op een veelheid van terreinen blijven samenwerken.’⁶¹

Volgens Sinke was ging het economisch beter in Suriname en moest het niet meer als ontwikkelingsland behandeld worden.⁶² Uit verschillende rapporten uitgegeven door het IMF kan afgeleid worden dat het economisch in Suriname beter ging.⁶³ Er was sprake van economische groei. In de periode na 2000 komt de regering-Venetiaan aan de macht. Na een periode van economische malaise is het deze regering die ervoor zorg droeg dat er weer geld kwam in de staatskas, dat leveranciers en schuldeisers weer betaald werden en dat de inflatie gereduceerd werd. De regering Venetiaan boekte duidelijke vooruitgang, er werd een strakker fiscaal regime gevoerd, inflatie werd gereduceerd, en de wisselkoers was gestabiliseerd.⁶⁴ Omdat Suriname economische vooruitgang boekte was het voor Nederland ook makkelijker om de ontwikkelingsrelatie stop te zetten. Nederland besloot om de relatie een andere inhoud te geven. Naast de gelijkwaardigheid was het belangrijk dat er vooral een zakelijke relatie moest ontstaan tussen beide landen. Dit betekende dat er geen emotie meer in het beleid aanwezig moest zijn. Er was een lange geschiedenis tussen beide landen, maar die moest niet de overhand hebben. Zakelijkheid stond voorop, zoals Nederland met alle andere landen zaken deed, zo moest dat ook voor Suriname zijn. Als het ging om beleidszaken zou Nederland zich zakelijk opstellen tegen Suriname. De laatste pijler was betrokkenheid. Nederland kon niet doen alsof Suriname elk ander land was, juist door die geschiedenis en de vele Surinamers in Nederland was er natuurlijk wel sprake van een speciale band en dus moest er wel betrokkenheid zijn.

⁶⁰ Beleidsnotie Suriname, *Een rijke relatie Suriname en Nederland: heden en toekomst* (2004) 3.

⁶¹ Beleidsnotie Suriname, *Een rijke relatie*, 3.

⁶² Telefonisch interview M. Sinke (30 juni 2011)

⁶³ IMF Country Report (2003), Country report 03/356, *Suriname: 2003 Article IV Consultation*, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2003/cr03356.pdf>

⁶⁴ Algemeen Bureau voor de Statistiek in Suriname, http://www.statistics-suriname.org/images/stories/pdf/2011/tabel_en_grafieken.pdf

Het begin van een succesvolle periode ziet Sinke ontstaan vanaf 2004. Sinke meent dat er in die periode een stabiele relatie ontstond tussen Nederland en Suriname.⁶⁵ Suriname zat economisch in een stijgende lijn en daarnaast kwam er in Nederland een regering, Balkendende II, die meer aandacht ging besteden aan het sociale karakter van Nederland.⁶⁶ De Nederlandse regering wilde meer aandacht besteden aan ontwikkelingshulp en ontwikkeling van de ex-kolonie. Daarnaast was er ook nog steeds het grote aantal Surinamers die in Nederland woonden die graag zagen dat Nederland een goede relatie onderhield met Suriname. De Nederlandse uitgangspunten waren duidelijk en daarnaast ging het economisch beter met Suriname. Sinds 2001 was er al sprake van samenwerking op lokaal niveau.⁶⁷ De Nederlandse overheid en gemeenten voerden als lokale projecten uit in Suriname, bijvoorbeeld het versterken van de lokale overheden in Suriname en de lokale organisaties. Er werd vanuit Nederland aandacht besteed aan onderwijs, zorg en sociale voorzieningen in Suriname. Daarbij speelde vanuit Nederlandse kant de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een grote rol. Zij hielp Suriname bij het proces van bestuurlijke decentralisatie. Projecten waren gericht op lokaal niveau, wat maakte dat er geen rompslomp nodig was met de centrale overheid, maar dat er gewerkt kon worden met lokale instanties. In 2006 werd er besloten tot verlenging van de samenwerking tussen VNG en Suriname.

Naast de VNG en Suriname waren er ook verschillende *Non – Governmental Organisations* (NGO's) die in Suriname aan het werk gingen.⁶⁸ Zij richtten zich op duurzame en structurele ontwikkelingen, soms beperkt tot het leveren van materialen uit Nederland, maar vaak ook betrokken bij het opzetten van projecten in Suriname. Verschillende NGO's verrichtten nuttig werk, maar droegen soms ook bij tot continuering van Surinaamse afhankelijkheid. Volgens Ferrier moest Suriname daarvoor waken: niet elke keer richten tot Nederland als het weer in de problemen zat of geld nodig had, maar uitgaan van eigen initiatieven en gericht op samenwerking met landen om zich heen, zoals Brazilië of de CARICOM-regio.⁶⁹ Naast de VNG en verschillende NGO's gaan ook andere instellingen, zoals universiteiten, zich richten op samenwerking. Vooral omdat er veel studenten vanuit Suriname naar Nederland kwamen om te studeren leek het de universiteiten beter om de Surinaamse universiteit te helpen zodat de studenten in eigen land zouden kunnen studeren. Een

⁶⁵ Telefonisch interview M. Sinke (30 juni 2011).

⁶⁶ Telefonisch interview M. Sinke (30 juni 2011).

⁶⁷ W. Gortzak, *Nederland – Suriname: de herkansing* (Amsterdam 2003) 149.

⁶⁸ Gortzak, *Nederland – Suriname*, 150

⁶⁹ Caricom staat voor Caribbean Community

bijdrage aan de economische groei in Suriname was de komst van *remittances*⁷⁰. Veel familieleden uit Nederland stuurden geld naar Suriname wat leidde tot meer welvaart en groei in Suriname.

De periode vanaf 2001 tot 2010 leidde tot aldus een stabilisatie van de relatie tussen Nederland en Suriname. Nog steeds waren er wel irritaties, bijvoorbeeld over de drugscontroles van vluchten uit Suriname op Schiphol, maar de politieke relatie was stabiel. Nederland en Suriname hadden duidelijke standpunten en leefden met elkaar in harmonie. De regeringen van beide landen werkten goed samen met elkaar. In 2008 bood minister voor Ontwikkelingssamenwerking Bert Koenders een brief aan, aan de Tweede Kamer inzake de relatie Nederland en Suriname. De brief opende met de zin:

‘De betrekkingen tussen Nederland en Suriname zijn goed.’⁷¹

Hiermee benadrukte Koenders dat er een goede samenwerking was tussen Nederland en Suriname en dat de periode vanaf 2003 goed was verlopen. Afspraken die waren gemaakt en de drie doelen waar Nederland zich op richtte werden ook daadwerkelijk gerealiseerd. De Surinaamse Justitie begon aan het proces tegen Desi Bouterse inzake de Decembermoorden, waarmee Suriname bewees zich in te zetten voor de mensenrechten. De begroting van Suriname was ook in evenwicht wat bewees dat het de financiën goed op orde had. Economisch ging het goed en ook kon Suriname zich meer richten op andere landen dan alleen de bilaterale relatie met Nederland. ‘In de periode 2007 was er zelfs een economische groei van 6% in Suriname wat er op wijst dat het goed ging in Suriname’, vertelt Gerard Spong, advocaat van Surinaamse afkomst.⁷² Landen in de omgeving en wereldwijde kapitaalmarkten werden aangesproken wat ertoe leidde dat Suriname een steeds betere positie kreeg.

In 2005 werd er afgesproken tot het besteden van de laatste ontwikkelingsgelden, maar dit bleek nog wel de nodige problemen op te leveren. Maar de politieke relatie was wel veranderd. Er was een steeds meer evenwichtige en gelijkwaardige relatie tot stand gekomen. Het Surinaamse ministerie van Buitenlandse Zaken ging ook steeds meer op zoek naar contacten buiten Nederland. Suriname werd meer en meer een zelfstandig internationaal-politieke actor. Dat gaf Suriname als land meer zelfvertrouwen en meer standvastigheid op het internationale toneel. Landen namen Suriname serieus en konden ook zaken doen met Suriname en hoefden niet steeds met Nederland daarover overleg te plegen. Het valt op dat Suriname leerde lopen, zoals dat hoort bij een

⁷⁰ Geld wat gestuurd wordt uit het land van verblijf naar familieleden in het land van herkomst.

⁷¹ B. Koenders, *Brief inzake de relatie Nederland – Suriname* (Den Haag 2008) 2.

⁷² Schriftelijk Interview G. Spong (16 juni 2011)

onafhankelijk land. Het was misschien ook nu pas dat Suriname durfde te lopen nu er een gelijkwaardige band was geschapen tussen Nederland en Suriname. Ook minister Koenders concludeerde dat er een goede constructieve samenwerking tot stand was gekomen.⁷³ Dit bewijst dat er wel sprake is van contact, hulp en advies, maar niet zozeer van inmenging. De ontwikkelingsrelatie was veranderd in een band gericht wordt op samenwerking, zakelijkheid en betrokkenheid. Eindelijk na dertig jaar van onenigheid, irritaties, verschillende meningen en verdragen leek de betrekking tussen Nederland en Suriname nu eindelijk in rustig vaarwater terecht te zijn gekomen.

Redenen tot stabilisatie

Redenen tot het stabiliseren van de relatie zijn verschillend van aard. Na 2003 wilde Nederland een gevoel van gelijkwaardigheid scheppen tussen beide landen.⁷⁴ Er had in Suriname bovendien, mede door de steun van Nederland, economische groei plaats gevonden. In 2008 kon vastgesteld worden dat Suriname zich bevond tot de groep landen van middeninkomens.⁷⁵ Suriname had niet alleen vooruitgang geboekt door de samenwerking tussen de nationale regeringen van Nederland en Suriname, maar ook doordat er lokale projecten werden opgezet in Suriname door NGO's of consultants. Het waren juist deze lokale projecten, opgezet met hulp van verschillende Nederlandse instanties, die ervoor zorgden dat Suriname en Surinamers vooruit gingen. De relatie werd op lokaal niveau versterkt wat een extra dimensie gaf, het was namelijk zo dat de Surinamers nu met eigen ogen konden zien dat er wat gedaan werd in hun land, met de hulp van Nederlandse gemeenten. De band werd hechter en de samenwerking kwam dichterbij de samenleving te staan. Organisaties als de Vereniging Nederlandse Gemeenten International (VNGi), dochter van de VNG, zorgden ervoor dat projecten goed werden besteed en dat er door experts op lokaal niveau en door Nederlandse gemeentebestuurders stappen werden gezet tot decentralisatie van Suriname. Andere voorbeelden van lokale samenwerking is die van ziekenhuizen en universiteiten die vanuit Nederland een samenwerking aangingen met Suriname. Het maatschappelijk middenveld werd ontwikkeld en er was een wederzijdse uitwisseling van kennis.

⁷³ Koenders, *Brief inzake*, 2.

⁷⁴ Telefonisch interview Sinke (30 juni 2011).

⁷⁵ Koenders, *Brief inzake*, 3.

Minister Koenders van Ontwikkelingssamenwerking steunde in 2008 ook met het opzetten van een *Twinningfaciliteit*⁷⁶ tussen Nederland en Suriname.⁷⁷ Deze twinning werd opgezet om ervoor te zorgen dat Nederlandse en Surinaamse particuliere organisaties een goede samenwerking konden bereiken op het vlak van cultuur, taal, onderwijs, gezondheid en sport. De samenwerking zou moeten bijdragen aan de kennisuitwisseling, capaciteitsversterking en armoedebestrijding. Met de nieuwe twinningfaciliteit was een bedrag gemoeid van acht miljoen euro verspreid over vier jaar. Dit soort twinningprojecten waren gericht op het versterken van de samenleving op lokaal niveau, waar het volgens Koenders het meest effectief was.

Hoewel er nog goede samenwerking was tussen Nederland en Suriname leek Suriname steeds minder afhankelijk te worden van Nederland. In plaats van hulp in te roepen van Nederland als Suriname weer geld nodig had, probeerde het zich aan te sluiten bij de landen in de regio. Zo werd er in 2006 toenadering gezocht tot de *Caricom Single Market*.⁷⁸ Suriname streefde er bovendien naar de banden met de buurlanden en de zogenaamde herkomstlanden (China, India en Indonesië) te verstevigen. Dit bood ook mogelijkheden voor uitbreiding van handel en andere vormen van samenwerking.

In Suriname was de politiek in rustig vaarwater gekomen waardoor de relatie met Nederland beter geworden was. Er was begrip voor elkaar en de samenwerking tussen de beide regeringen waren goed. Ministeries werkten goed met elkaar samen en hadden twee doelen voor ogen, namelijk capaciteitsopbouw en het bevorderen van de relatie tussen beide samenlevingen.⁷⁹ Bij de capaciteitsopbouw ging het vooral om het ondersteunen en versterken van het beleid van de Surinaamse overheid. Zo kwam er samenwerking tussen het Nederlandse ministerie van Justitie en het Surinaamse ministerie van Justitie & Politie. Bij het bevorderen van de relatie tussen beide samenlevingen ging het om bijvoorbeeld de bovengenoemde twinningfaciliteiten. In 2005 nam de regering-Venetiaan III zetel in De Nationale Assemblée (DNA). De regering-Venetiaan III had te maken met een grote oppositie, die het voor de regering niet altijd even gemakkelijk maakte om het land te besturen.⁸⁰ Maar toch hield de coalitie van het kabinet-Venetiaan III stand en kon er geregeerd worden. De politiek in Suriname functioneerde naar behoren, waardoor het land zelf in politiek rustig

⁷⁶ Twinning is een kennisuitwisselingsprogramma van de Europese Commissie dat ondersteuning biedt aan de uitbreiding van de Unie zowel oostwaarts als zuidwaarts.

⁷⁷ Koenders, *Brief inzake*, 2.

⁷⁸ Koenders, *Brief inzake*, 5.

⁷⁹ Koenders, *Brief inzake*, 5.

⁸⁰ Koenders, *Brief inzake*, 5.

vaarwater kwam. Na tijden van maatschappelijke onrust, protesten en acties was de rust in het land teruggekeerd. Ook ging het proces van de Decembermoorden in 2007 eindelijk van start.

De culturele banden tussen beide landen bleven hecht. Op verschillende niveaus ontstond er samenwerking, zo ook tussen Nederlandse en Surinaamse culturele instanties. Er werden programma's opgezet, cultuur en ontwikkeling, dat zich richtten op erfgoed, beeldende kunst, film, podiumkunst, museum, muziek, cultuurstudies en het cluster taal, literatuur, bibliotheek en archief.⁸¹

Maar bovenal was, naar mijn mening, de vooropgestelde zakelijkheid belangrijk. Zakelijkheid tussen landen met zo een diep geworteld verleden is heel belangrijk als het gaat om samenwerking. Doordat beide landen de emotie buiten beschouwing hebben gelaten is de samenwerking beter verlopen en heeft dit geleid tot stabilisering van de relatie. Duidelijke afspraken, zonder terug te kijken naar het verleden, hebben ertoe geleid dat deze werden nagekomen en er geen ordinaire ruzies ontstonden, zoals we dat gezien hebben gedurende de eerste decennia na de onafhankelijkheid.

Conclusie

Wellicht zou het nu dan eindelijk goed gaan tussen beide landen. Er werd voor het eerst niet meer gesproken over een belaste, maar over een rijke relatie. Het feit dat de stabilisatie tussen beide landen niet eerder is gekomen had te maken met oude gevoelens die er heersten aan beide kanten. Zoals Ferrier ook duidt, Nederland was nog steeds de penvoerder, waardoor de relatie niet gelijkwaardig werd.⁸² Vanaf 2003 stonden gelijkwaardigheid en zakelijkheid bovenaan.

De periode van 2003 tot 2010 kan bestempeld worden als een periode waarin de relatie in rustig vaarwater kwam, er was wederzijds begrip voor elkaar. Ministeries waren bereid tot samenwerking en kennisuitwisseling. Er werden lokale projecten opgezet waarvan de resultaten zeer positief waren, geld werd goed besteed. Zoals Koenders in 2008 concludeerde, 'de betrekkingen tussen Nederland en Suriname zijn goed'⁸³.

Suriname werd minder afhankelijk en probeerde geleidelijk aan haar eigen koers te varen. Nederland werd nog wel beschouwd als belangrijke partner, maar dan wel op gelijke voet, verder werd er contacten gelegd in de eigen regio met de buurlanden. Economisch ging het niet slecht, Suriname behoorde tot de landen met een middeninkomen en de economie groeide. Na vele jaren

⁸¹ Koenders, *Brief inzake*, 3.

⁸² Interview K. Ferrier (23 juni 2011).

⁸³ Koenders, *Brief inzake*, 2.

van onrust, ruzies en onbegrip jegens elkaar was de relatie nu eindelijk goed. De drie miljard verwijten⁸⁴ werden nu veranderd in een rijke relatie.

Diverse redenen leidden tot de stabilisatie van de relatie. Vooral de drie doelen waar Nederland zich op richtte, als het ging om de relatie met Suriname, werkten. Zakelijkheid, gelijkwaardigheid en betrokkenheid bleken goede middelen tot het komen van een stabiele relatie. Daarnaast waren er lokale projecten en werden er twinningfaciliteiten opgezet waarbij de opbouw dicht bij het volk stond. Het waren juist dit soort projecten die het goed deden en waar beide landen tevreden op konden terugkijken. Daarnaast werd er geholpen bij het onderwijs in Suriname, er werd kennis uitgewisseld en ook ziekenhuizen en universiteiten gingen met elkaar samenwerken. De hulp liep langzamerhand ten einde en Suriname begon zich te richten op zijn eigen ontwikkeling zonder steun van Nederland. De culturele banden tussen beide samenlevingen bleven hecht, maar voor het eerst leerde Suriname op haar eigen benen staan.

⁸⁴ De Groot, *Drie miljard*.

Hoofdstuk 3

Verkiezingen Suriname 2010

‘Ik ben blij dat mijn vader 12 augustus 2010 nooit heeft hoeven mee maken’.⁸⁵

Desi Bouterse had in 1980 samen met een aantal sergeanten besloten tot plegen van een coup. De regering functioneerde niet goed naar hun mening, het leger werd onderbetaald en niet serieus genomen. Door middel van de coup nam het leger de leiding over in het land. In het begin ging dat nog wel goed, er werd gewerkt aan verbetering van de infrastructuur en economisch ging het wat beter. De bevolking was dan ook blij met de legerleiding en stond ook volledig achter de coup.

In de loop van 1980 werd de sfeer grimmiger in Suriname. De bevolking werd onrustig en stond niet meer volledig achter Bouterse. De ontevredenheid bij de bevolking groeide naar mate het economisch slechter ging. De bevolking vond dat het leger teveel geweld gebruikte en dat er rechteloosheid heerste in het land.⁸⁶ Luitenant Surendre Rambocus en Sergeant Hawker besloten tot het plegen van een tegencoup. De bedoeling was om Bouterse en consorten te verjagen uit Fort Zeelandia en de orde weer te herstellen. Bouterse sloeg op de vlucht, maar zodra hij hoorde dat de tegencoup mislukt was kwam hij weer terug en ging achter degenen aan die hem probeerden omver te werpen. Er werden verschillende mensen opgepakt die kritiek hadden op Bouterse, zoals zakenmensen, advocaten, hoogleraren, militairen, journalisten en vakbondleiders. In totaal werden er vijftien mensen in Fort Zeelandia achter slot en grendel gezet. In december 1982 besloot Bouterse deze mensen van het leven te beroven, zonder enige vorm van gerechtelijk proces. Suriname zou nooit meer hetzelfde zijn en zou altijd getekend zijn door de Decembermoorden.

Het jaar 2010 brak aan en dat betekende voor de Surinamers dat er weer verkiezingen waren. Ronald Venetiaan, de zittende president, riep het volk op om te stemmen op zijn partij Nieuw Front en beloofde dat er meer ontwikkeling zou komen. De verkiezingen verliepen echter heel anders. Aan de andere kant stond de Mega Combinatie (MC) met daarin de Nationale Democratische Partij (NDP) met als leider Desi Bouterse. Desi Bouterse, die een verleden als crimineel, drugsbaas en moordenaar kende, probeerde het Surinaamse volk nu via verkiezingen achter zich te krijgen.

⁸⁵ Interview K. Ferrier (23 juni 2011).

⁸⁶ NOS Nieuws, ‘Decembermoorden: de slachtoffers’ (versie 29 november 2007), <http://nos.nl/artikel/66014-decembermoorden-de-slachtoffers.html> (12 juni 2011).

Woensdag 26 mei werd het bekend dat de MC, een samenwerkingsverband van vier partijen, de grote winnaar was. De NDP, de partij van Desi Bouterse, haalde van de vier partijen de meeste stemmen binnen. Er werd geen meerderheid gehaald door de MC dus moest er een samenwerking aangegaan worden. Deze samenwerking vond hij in de partij van Ronnie Brunswijk, ooit junglecommando-leider en strijdend tegen Bouterse. Een domper voor velen, maar aan de andere kant ook een nieuw begin, vooral voor jongeren die Bouterse had aangesproken. Hoe kon het gebeuren dat Desi Bouterse, iemand met een strafblad en een verleden met betrekking tot de Decembermoorden, de verkiezingen kon winnen en daarna ook nog president kon worden van Suriname? Volgens Sinke komt dat omdat Bouterse zich voornamelijk heeft gericht op het gehele Surinaamse volk en niet op de verschillen tussen de vele bevolkingsgroepen.⁸⁷ Juist dat heeft veel mensen en vooral veel jongeren weten aangesproken waardoor hij en zijn partij de verkiezingen hebben gewonnen. Jongeren waren zich bewust van de Decembermoorden en de coup, maar keken liever naar de toekomst en niet meer naar het verleden.

Op 12 augustus werd Désiré Delano Bouterse, nadat hij eerst ontkennend had gereageerd op kandidaatstelling voor het presidentschap, geïnaugureerd als president van Suriname. Volgens Spong ging er nu een massamoordenaar het bewind voeren in Suriname. 'Het kan niet zo zijn dat een crimineel een land gaat besturen', aldus Spong.⁸⁸ Democratische verkiezingen wil klaarblijkelijk niet altijd zeggen dat er door het volk goed gekozen is.⁸⁹

'Een verkiezing van een moordenaar en/of drugshandelaar tot president is democratisch wellicht aanvaardbaar, maar ook democratisch genomen beslissingen kunnen moreel verwerpelijk zijn.'⁹⁰

Bij Bouterse's inauguratie was er niemand van Nederlandse zijde welkom. Daarmee stelde de president van Suriname zich meteen vijandig op tegenover Nederland en liet hij zien dat hij niets meer van Nederland moest hebben. Vanuit Nederlandse kant werd direct gereageerd op de uitslag van de verkiezingen. Verhagen, toenmalig demissionair minister van Buitenlandse Zaken, wees erop dat Bouterse niet welkom was in Nederland, behalve om zijn straf uit te zitten, en dat er alleen

⁸⁷ Telefonisch interview M. Sinke (30 juni 2011).

⁸⁸ Schriftelijk interview G. Spong (16 juni 2011).

⁸⁹ Schriftelijk Interview G. Spong (16 juni 2011).

⁹⁰ Schriftelijk Interview G. Spong (16 juni 2011).

zaken gedaan zouden worden met Bouterse waar dat uiterst noodzakelijk was.⁹¹ De toon was daarmee gezet, Verhagen wees erop dat Nederland het verleden van Bouterse niet vergeten was.

Desi Bouterse en Nederland

Nederland en Desi Bouterse hebben een lange historie met elkaar. Voor de onafhankelijkheid woonde Bouterse in Nederland. Bouterse was daardoor bekend met Nederland en had door enige jaren in Nederland gewoond te hebben kennis gemaakt met de Nederlandse cultuur, kennis en gewoonten. Hij werkte enige tijd in Dordrecht en wilde een opleiding volgen op de Sportacademie. Zijn mulo⁹²- diploma was echter toen niet genoeg voor een toelating, waarop hij besloot zich aan te melden voor het leger. Hij werd geplaatst in Weert aan de Koninklijke Militaire School. Daar werd hij sportinstructeur. Net voor de onafhankelijkheid vertrok Bouterse, inmiddels getrouwd en vader van twee kinderen, naar Suriname. Hij ging daar naartoe met de hoop om het land op te bouwen na de onafhankelijkheid en ondersteuning te geven aan de opbouw van het nationale leger van Suriname.

Na zijn coup in februari 1980 overwoog Nederland om met behulp van Nederlandse mariniers een inval te doen in Suriname en een einde te brengen aan het bewind van Bouterse. Samen met de Verenigde Staten werden er plannen gemaakt om een inval te doen, waarbij gebruik gemaakt zou worden van honderden mariniers en de Verenigde Staten helikopters, marineschepen en vliegtuigen zou leveren. Toenmalig premier Lubbers bevestigde achteraf in een interview dat er inderdaad een plan was geweest om Suriname binnen te vallen op verzoek van een aantal Surinaamse parlementsleden waaronder de premier Pretaap Radhakisun.⁹³ De bedoeling was om het vliegveld Zanderij te bezetten en Bouterse op te pakken. De plannen gingen uiteindelijk niet door en Nederland blies de invasie af. In 1987, na de coup, besloot Nederland zich toch afstandelijk te houden, dit om de veiligheid van de mariniers te waarborgen en die van de Nederlanders in Suriname. Een andere reden was dat er toen ook een binnenlandse oorlog bezig was tussen Bouterse en rebellenleider Ronnie Brunswijk, een inval zou dan ook teveel risico's met zich meebrengen.

In 1997 werd Bouterse weer in verband gebracht met Nederland. Ditmaal weer in negatieve zin, daar het ging om drugshandel. In 1997 was er een lading drugs onderschept in de haven van

⁹¹ Elsevier, 'Verhagen: Bouterse niet welkom in Nederland' (versie 26 mei 2010)
<http://www.elsevier.nl/web/Nieuws/Politiek/266635/Verhagen-Bouterse-niet-welkom-in-Nederland.htm?rss=true> (12 juni 2011).

⁹² Meer Uitgebreid Lager Onderwijs (MAVO Suriname)

⁹³ Volkskrant, 'Nederland wilde Bouterse afzetten met invasie' (versie 20 november 2010)
<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/3664/VkGeschiedenis/article/detail/1058630/2010/11/20/Nederland-wilde-Bouterse-afzetten-met-invasie.dhtml> (12 juni 2011)

Stellendam. Bouterse bleek betrokken bij de lading drugs en in 1999 volgde er een veroordeling voor drugshandel in Nederland. Bouterse werd bij verstek veroordeeld tot elf jaar gevangenisstraf. Interpol vaardigde ook een arrestatiebevel uit tegen Bouterse, maar Bouterse bleek onvindbaar en werd niet uitgeleverd. Hij bleef een schaduwleven leiden en dook af en toe op in de openbaarheid en mengde zich ook in de politiek. Dit leidde ertoe dat hij in 2010, na het falen in 2006, mee deed aan de verkiezingen en uiteindelijk ook het presidentschap naar zich wist te trekken.

Nederland Suriname anno 2011

Na het aantreden van Bouterse is de relatie tussen Nederland en Suriname anno 2011 *business as usual* volgens Sinke gebleven.⁹⁴ In de loop 2011 zal er een beleidsbrief verschijnen, waarin het ministerie van Buitenlandse Zaken zijn visie zal geven op Suriname. Helaas zal deze brief te laat komen om op te nemen in deze scriptie. Toch is er wel het één en ander al bekend over de vraag en hoe Nederland nu zal omgaan met Suriname nu president Bouterse aan de macht is.

Bouterse zal in elk geval niet welkom zijn in Nederland, tenzij hij zijn gevangenisstraf wil uitzitten. Verhagen heeft duidelijk gemaakt dat Nederland met de persoon Bouterse niets te maken wilt hebben en dat er alleen als het uiterst noodzakelijk blijkt, overleg gepleegd zal worden. Verder wenst de Nederlandse regering afstand te bewaren van de president van Suriname.

Aan de andere kant zal er niets veranderen aan de relatie, meldt Sinke. Suriname is niet ineens een ander land geworden door het presidentschap van Bouterse. Nederland zal op dezelfde manier met Suriname omgaan en nog steeds Suriname bijstaan waar dat nodig is. De relatie blijft dus grotendeels onveranderd. Er zal ook gericht steun geboden worden aan de hand van de drie punten die eerder naar voren kwamen. Nederland heeft ook geen probleem met Suriname, maar met de persoon Bouterse. Nederland zal daarom om de president heen werken, bijvoorbeeld via lokale projecten. Het bedrag dat nog openstond aan hulp is inmiddels volledig besteed. Nederland heeft geen verplichtingen meer richting Suriname, maar zal de Surinaamse samenleving blijven helpen met het opbouwen van het land en het streven naar een economische stabiele situatie. De Nederlandse ambassade ter plekke heeft goede contacten en relaties met de ministeries in Suriname en zal de boodschap van de regering in Nederland blijven uitdragen.⁹⁵

Het feit dat Suriname vanaf heden geen partnerland meer is van Nederland heeft niets te maken met de komst van Bouterse. Dit was al in 2008 besloten en omdat de hulp ten einde is, vindt

⁹⁴ Telefonisch interview M. Sinke (30 juni 2011).

⁹⁵ Schriftelijk Interview Dhr. Eijk NL Ambassade te Suriname (25 mei 2011).

de Nederlandse regering dat het ook tijd is om de relatie tussen Nederland en Suriname opnieuw te definiëren.

‘.. projecten liepen door en er was na het verdrag van 1975 nog een bedrag van 45 miljoen euro die nog besteed moest worden volgens de verdragen. Dit bedrag is ook al gecommiteerd en word ondanks de komst van Bouterse nog besteed in Suriname als zijnde ontwikkelingshulp. Er is alleen een nieuwe contour van relatie aangeduid, zo ook in de beleidsbrief ‘een rijke relatie’. Daarbij is de nadruk gelegd op de drie kenmerken: gelijkwaardigheid, zakelijkheid en betrokkenheid. Zakelijkheid omdat er meestal persoonlijk emoties naar boven komen, wat niet vreemd is na een relatie van 300 jaar.’⁹⁶

Wat de notie in 2011 zal brengen wordt giswerk. Volgens Sinke zal het vooral gaan over het uitzetten van een brede relatie gericht op de samenleving in Suriname. De drie punten, gelijkwaardigheid, zakelijkheid en betrokkenheid, zullen centraal staan zoals dat eerder ook al was. Het ministerie van Buitenlandse Zaken zal zich vooral richten op de Surinaamse samenleving. Omdat juist de beide samenlevingen zo in elkaar verweven zijn is het belangrijk voor Nederland om zich te richten op de beide samenlevingen. Als er nog sprake is van ontwikkelingshulp dan zal de relatie anders zijn, en dat is hetgeen wat Nederland juist niet wilt. De relatie van ontwikkelingshulp is namelijk niet meer van toepassing.

Ferrier staat echter nog kritisch tegenover de Nederlandse uitspraken. Zij wijst er op dat een echte visie vanuit de Nederlandse overheid ontbreekt.⁹⁷ De kijk op Suriname is wel “business as usual”, maar hoe we omgaan met elkaar is nog niet duidelijk. Het feit dat Nederland nog veel kan betekenen voor Suriname staat als een paal boven water, maar de Nederlandse regering is daar niet duidelijk over. Suriname zal niet meer moeten leunen op de steun van Nederland, maar zal zich moeten richten op de landen in de omgeving. Daarnaast zal de relatie tussen Nederland en Suriname sterk blijven door de mengeling van beide samenlevingen beaamt ook Ferrier. Uiteindelijk gaat het om vertrouwen in elkaar, want beide landen kunnen zich anno 2011 nog steeds niet losmaken van het verleden.⁹⁸ Lokale projecten zijn van groot belang, en vooral het ondersteunen van onderzoek en onderwijs is voor Suriname belangrijk. ‘De komst van Bouterse zal de samenwerking er niet

⁹⁶ Telefonisch interview M. Sinke (30 juni 2011).

⁹⁷ Interview K. Ferrier (23 juni 2011).

⁹⁸ Interview K. Ferrier (23 juni 2011).

makkelijker op maken, maar wij Nederlanders zullen ervoor moeten zorgen dat de Surinaamse samenleving er niet op achteruit gaat', aldus Ferrier.⁹⁹

Sinke ziet een goede toekomst voor Nederland en Suriname. De samenlevingen van beide landen zijn zo met elkaar verbonden dat beide landen een speciale band blijven houden. Toch zijn er ook problemen ontstaan door het aantreden van Bouterse. Toen bekend werd dat Bouterse president werd van Suriname heeft de gemeente Amsterdam besloten tot een directe stopzetting van alle ontwikkelingsprojecten die het had in Suriname waar de president direct of indirect bij betrokken was. Naast de gemeentelijke projecten werden ook alle politieprojecten per direct stopgezet door korpschef Bernhard Welten.¹⁰⁰ Er zijn dus wel degelijk veranderingen gekomen in de relatie tussen Nederland en Suriname sinds Bouterse aan de macht is. De regering-Balkenende IV was het niet eens met de stopzetting van de politieprojecten en de gemeentelijke projecten. Toenmalig minister van Justitie Hirsch Ballin reageerde uitermate fel en meldde dat er juist doorgedaan moest worden met de projecten, omdat Nederland een zakelijke relatie wilde behouden met Suriname.¹⁰¹

Volgens Harry van Bommel, Tweede Kamerlid voor de Socialistische Partij (SP), is het niet verstandig om Suriname de rug toe te keren.¹⁰² Nederland moet zich niet laten leiden door geluiden van de Partij voor de Vrijheid, die zeggen dat er geen geld meer moet naar Suriname.¹⁰³ Nederland draagt volgens van Bommel nog altijd het 'Boutersereflex' met zich mee. Zodra Bouterse aan de touwtjes trok tijdens de coup van 1980 in Suriname trok Nederland zich terug daar het gaat om contact met de president. Datzelfde zien we nu terug, nu Bouterse het presidentschap verworven heeft, trekt Nederland zich direct terug. Nederland is gefixeerd op Bouterse, omdat de inmenging in de Surinaamse binnenlandse aangelegenheden niet is opgehouden bij de onafhankelijkheid.¹⁰⁴ Het is natuurlijk niet zo dat de Nederlandse overheid alles per direct heeft stopgezet in Suriname zoals Van Bommel beweert. Nederland is zelfs na het aantreden van Bouterse nog actief geweest in Suriname. Projecten van de Nederlandse politie zijn per direct stopgezet en daarnaast is het contact met de

⁹⁹ Interview K. Ferrier (23 juni 2011).

¹⁰⁰ NRC, 'Amsterdam staakt Surinaamse ontwikkelingsprojecten' (versie 24 augustus), http://vorige.nrc.nl/binnenland/article2608050.ece/Amsterdam_staakt_Surinaamse_ontwikkelingsprojecten (15 juli 2011).

¹⁰¹ NRC, 'Amsterdam staakt Surinaamse ontwikkelingsprojecten' (versie 24 augustus).

¹⁰² H. van Bommel, 'Keer Suriname niet de rug toe' (versie 24 november 2010).

¹⁰³ Mart Radio, 'PVV eist afschaffing alle ontwikkelingshulp aan Suriname' (versie onbekend), <http://www.radiomart.nl/index.php/nl/nieuws/suriname/item/534-pvv-eist-afschaffing-alle-ontwikkelingshulp-aan-suriname> (15 juli 2011).

¹⁰⁴ H. van Bommel, 'Keer Suriname niet de rug toe' (versie 24 november 2010), http://www.sp.nl/harryvanbommel/opinies/1115/Keer_Suriname_niet_de_rug_toe.html (20 juli 2011)

Surinaamse president beperkt tot het minimale. Daar waar het noodzakelijk was, heeft de Nederlandse overheid contact onderhouden met Bouterse.

‘In de relatie tussen onze beide landen moet Nederland niet Bouterse maar de Surinaamse bevolking centraal stellen. Gezien de aanwezigheid van veel Surinaamse Nederlanders en het frequente verkeer tussen beide landen zou dat logisch zijn. Suriname krijgt ook geen algemene begrotingssteun meer en het land behoort inmiddels niet meer tot de allerarmsten.’¹⁰⁵

Van Bommel benadrukt, net als Ferrier, dat het belangrijk is om de lokale projecten, de twinningfaciliteiten, door te zetten om zo een goede relatie met de Surinaamse samenleving te behouden. Daarnaast zal de Nederlandse regering zorg moeten dragen voor Surinaamse studenten die graag een opleiding willen volgen in Nederland. Het draait uiteindelijk om de samenleving en die zou Nederland niet in de steek moeten laten omdat regeringen niet met elkaar door één deur kunnen.

‘Wij hebben een gemeenschappelijk verleden, een gemeenschappelijk heden en een gemeenschappelijke toekomst.’¹⁰⁶

Conclusie

De verkiezingen van 2010 hebben Suriname Desi Bouterse als president gebracht. Niet iedereen is tevreden met zijn komst als president. Velen schrijven zijn overwinning toe aan de jongeren die niet kijken naar het verleden maar denken in de toekomst. Het is vreemd dat Bouterse uiteindelijk ging samenwerken met Ronnie Brunswijk in de coalitie, om zo een meerderheid te halen. Bouterse heeft zich tijdens zijn campagne vooral gericht op het Surinamer zijn, nationalisme is voor zijn verkiezingscampagne belangrijk geweest. Niet het Creools zijn, het Hindoestaan zijn, of Javaan, maar het Surinamer zijn, daar zouden de Surinamers trots op moeten zijn. Maar de komst van Bouterse als president heeft voor de relatie met Nederland niet veel goeds gedaan. In Nederland veroordeeld en

¹⁰⁵ H. van Bommel, ‘Keer Suriname niet de rug toe’ (versie 24 november 2010),

¹⁰⁶ H. van Bommel, ‘Keer Suriname niet de rug toe’ (versie 24 november 2010).

gezien als crimineel, nu president van Suriname. Dit kan voor de politieke situatie niet bevorderlijk zijn, daar waar het juist goed begon te gaan.

Bouterse, opgeleid in Nederland en zelfs een tijd lang woonachtig geweest in Nederland, is bij verstek veroordeeld tot elf jaar in verband met drugshandel. Daarnaast loopt er nog altijd het proces van de Decembermoorden tegen hem. Dit alles leidde ertoe dat de komst van hem als president verschillende gemeenten in Nederland heeft doen besluiten tot de directe stopzetting van projecten in Suriname. Daarnaast werden ook alle politieprojecten per direct stopgezet in Suriname en trekt Nederland zich terug uit het land.

Volgens een aantal prominenten een goede stap, anderen vinden het niet slim om Suriname, en dan met name de Surinaamse bevolking, de rug toe te keren. Suriname zal namelijk nooit los van Nederland gezien kunnen worden. De twee landen hebben zoveel met elkaar dat wie er ook aan de macht is, men altijd met elkaar om de tafel zal moeten zitten. Dit komt mede doordat de beide samenlevingen nauw met elkaar verweven zijn.

Een toekomst zit er degelijk in, Nederland werkt namelijk met Suriname, maar niet met de persoon Bouterse. Projecten zullen in overeenstemming met de ministeries van Suriname opgezet worden. De schuldhulp is volledig gecommitteerd en verwacht wordt dat de Nederlandse regering met een nieuwe beleidsvisie zal komen richting Suriname. Wat deze visie zal zijn is nog onduidelijk, omdat de brief nog niet naar de Tweede Kamer is. Maar duidelijk is dat wederom de drie punten uit 2003 en 2008 een centrale rol zullen spelen. Daarnaast zal het business as usual zijn en zal de Nederlandse overheid geen stap terug doen omdat Bouterse president is. Alleen bij noodzaak zal er contact zijn met de Surinaamse president en daarnaast zullen projecten uitgevoerd worden in onderlinge samenwerking met de ministeries van beide landen.¹⁰⁷

¹⁰⁷ Telefonisch interview M. Sinke (30 juni 2011).

Conclusie

Hoe was de relatie Nederland – Suriname na 1975

Na een lange periode van koloniale overheersing is Suriname in 1975 onafhankelijk geworden van Nederland. Hier begon de relatie eigenlijk al fout te gaan. Nederland gedroeg zich na 1975 nog steeds als bewindvoerder van Suriname. Oprichting van de CONS bracht voor velen frustratie en irritatie. Duidelijk was dat Nederland en Suriname elkaar nog steeds nodig hadden na de onafhankelijkheid, maar dat ze niet door één deur konden. Door de coup in 1980 trok Nederland zich terug uit Suriname. De komst van Bouterse betekende voor veel Surinamers een ommekeer. De regering die geïnstalleerd was na de onafhankelijkheid functioneerde niet goed en de onvrede onder de bevolking groeide. Het leger onder leiding van Desi Bouterse zette een coup in en nam de macht in het land over. In het begin ging het wel goed onder leiding van het leger, maar er ontstond rechteloosheid en machtsmisbruik, waardoor het volk zich tegen Bouterse en consorten verzetten. De Decembermoorden van 1982, waarbij prominenten uit de Surinaamse samenleving gedood werden, leidde tot nog meer onbegrip en vragen onder het Surinaamse volk. Voor Nederland waren de Decembermoorden reden om de banden met Suriname op te schorten. De relatie was uitermate slecht en het was dan ook in deze periode dat de fundering gelegd werd voor een ‘belaste relatie’.

De Nederlandse hulp aan Suriname leek lange tijd op een soort van interstatelijke alimentatie. Onenigheid, frustratie en irritatie hebben lange tijd de ontwikkelingsrelatie beheerst, waardoor er ook nooit een serieus gesprek over de betrekkingen tussen beide landen en de effectiviteit van de verstrekte hulp heeft plaatsgevonden. Er was geen duidelijkheid over de langetermijndoelen en wat de effecten hadden moeten zijn. De hulp heeft veel moeten doorstaan waaronder een drietal pijnlijke stopzettingen en hervattingen. De hulp die Suriname in de 25 jaar na de onafhankelijkheid kreeg had verschillende doeleinden, soms van tevoren bepaald en soms met een ad hoc karakter, maar de resultaten waren nooit duidelijk. Er heerste bij de Nederlandse en Surinaamse vertegenwoordigers veel emotionaliteit, wat duidelijk werd in de manier waarop men met elkaar communiceerde en omging. Dit belastte de relatie des te meer.

Nadat Nederland in 2003 zich ging richten op een ander soort relatie met Suriname, verbeterde de relatie enigszins. Er moest zakelijk met elkaar omgegaan worden, er moest betrokkenheid zijn en er moest bovenal gelijkwaardigheid zijn tussen beide landen. Een belaste relatie veranderde in een ‘rijke relatie’. Het was de bedoeling van Nederland om de hulp die het

Suriname had toegekend tot een einde te brengen door alle financiële hulp te committeren. Vanaf 2003 ging het beter tussen beide landen. Nederland hielp Suriname waar het nodig was en er kwam zelfs economische vooruitgang in Suriname. Van een rijke relatie werd overgegaan naar een 'goede relatie' in 2008. Het heeft lang geduurd voordat Nederland en Suriname met elkaar een goede relatie hadden opgebouwd. Naar mijn mening kwam dit vooral door de ongelijkwaardige en emotionele band die beide landen met elkaar hadden. Suriname kon zich na de onafhankelijkheid nog steeds niet vrij bewegen en Nederland was tot aan het eind nog steeds penvoerder. Beide landen hadden het koloniale verleden nog niet los gelaten en dat zorgde voor een gespannen samenwerking tussen beide. Vanaf 2008 leek dat eindelijk voorbij.

De toekomst relatie tussen Nederland en Suriname

De toekomstrelatie ziet er voor beide landen niet rooskleurig uit. Met de komst van de nieuwe president in Suriname kan de samenwerking alleen maar verslechteren. Nederland wil wel de Surinaamse samenleving helpen, maar naar mijn mening kun je dat niet blijven doen om de president heen. Samenwerking tussen ministeries onderling is altijd goed, maar een goede verstandhouding met de president is van zeer groot belang. Als het verdrag van 1975 ten einde is, dat wil zeggen als alle verdragsmiddelen zijn overgemaakt, is het misschien voor Nederland slim om geen nieuwe, bijzondere relatie met Suriname aan te gaan. Suriname is inmiddels ook geen partnerland meer en zal de status innemen van alle andere ontwikkelingslanden die steun krijgen van Nederland. Toch zal er volgens Gortzak een reden kunnen zijn tot het handhaven van een nieuwe speciale relatie, namelijk het inhalen van de successen die tijdens de periode na de onafhankelijkheid uit zijn gebleven.¹⁰⁸ Misschien verdienen beide landen wel een tweede kans om te bewijzen dat een bilaterale relatie wel succesvol kan zijn.

In de toekomst zullen beide landen dan wel moeten leren om het koloniale verleden los te laten. In de jaren voorheen bleek dat het deze gevoelens waren die hebben geleid tot ondoordacht beleid aan beide zijden van de oceaan en niet tot vooruitgang van Suriname.¹⁰⁹ Daarnaast is het belangrijk dat beide landen zich houden aan een zakelijke en gelijkwaardige benadering van de relatie. Suriname zal zich moeten richten op de eigen regio, gezien Nederland zich afstandelijk zal houden. Er zal wel samenwerking zijn, maar op een laag pitje. Harry van Bommel wijst er ook op dat de winst van Bouterse niet veel goeds dreigt te doen voor de relatie Nederland-Suriname, maar dat

¹⁰⁸ Gortzak, *Nederland – Suriname*, 147.

¹⁰⁹ de Groot, *Drie miljard*, 222.

de Nederlandse en de Surinaamse regering altijd goed met elkaar hebben kunnen samenwerken en dat die samenwerking ook zo zal moeten blijven.

Uiteindelijk gaat het ten slotte niet om de politiek en de president, maar om het volk. De twee samenlevingen zijn zo met elkaar verweven en het sociale contact is nog zeer sterk. Dit zal er voor zorgen dat deze beide landen, hoe ver ze ook van elkaar liggen, nog steeds een speciale relatie zullen hebben. Nederlandse Surinamers zullen altijd teruggaan naar hun vaderland en ook andersom zullen Surinamers naar Nederland komen. De overheid zal er zorg voor moeten dragen dat dit in elk geval mogelijk blijft. Het zal niet zo moeten zijn dat de samenlevingen er de dupe van worden. Zoals Harry van Bommel eerder aangeeft, Suriname en Nederland hebben een verleden, een heden en een toekomst.¹¹⁰ Hoe deze toekomst eruit gaat zien, blijft uiteindelijk giswerk.

Wat hebben wij geleerd

Wij kunnen stellen dat er verschillende conclusies zijn die wij kunnen trekken uit de relatie die Nederland en Suriname hebben gehad. Er kunnen lessen getrokken worden uit de koloniale relatie en de relatie na de onafhankelijkheid. Juist door deze lessen in acht te nemen kunnen problemen, zoals die zijn voorgekomen, worden vermeden in de toekomst.

De relatie tussen Nederland en Suriname is nooit geweest als die tussen de Surinaamse familieleden waar de hartelijkheid van afstraalt. Men zou vermoeden dat door de gemeenschappelijke taal de kloof niet zo groot zou zijn, maar zowel Nederlandse als Surinaamse politici behandelen elkaar zonder hartelijkheid. Hierdoor ontstaat er wrevel, oud en nieuw zeer en dat zorgt voor ergernis en machteloosheid.

Nederland heeft zich dan wel verantwoordelijk verklaard voor het Surinaamse ontwikkelingsmodel, maar er kan niet gezegd worden dat de strategie van Nederland goed was en dat de relatie gemeend was. Niet alleen door de gift van miljarden guldens kan een relatie stabiel zijn. Daarnaast moet er ook nagedacht worden over een lange termijnstrategie en over duurzaamheid van de projecten en resultaten. Suriname heeft zich na de onafhankelijkheid alleen maar gericht op het ontvangen van financiële steun en democratie hoorde erbij, maar was niet van zodanig belang. Aan de onderhandelingstafel was het bedrag van de hulp belangrijker. Nederland bood aan om een gemenebest-relatie¹¹¹ te onderhouden zodat de hulp gelden goed besteed zouden worden, maar daar wilden de Surinaamse politici niet aan beginnen, die wilden hun volledige

¹¹⁰ H. van Bommel, 'Keer Suriname niet de rug toe' (versie 24 november 2010).

¹¹¹ Gemeenschap van onafhankelijke landen die vroeger één staat vormden

onafhankelijkheid. De Surinaamse regering heeft evenwel slecht gefunctioneerd en gehandeld. Er werd begonnen aan projecten die nergens toe leidden. Er was weinig controle over de gelden die besteed werden en niemand wist waar het geld dan ook uiteindelijk naartoe ging. De Surinaamse overheid smeedt geld over de toonbank waar het zuinig mee om had moeten gaan en in betere projecten had moeten stoppen.

De inzet van de verdragsmiddelen was niet goed. Daarnaast was de overlegcultuur tussen Nederland en Suriname van vijandige aard. Tijdens de eerste CONS-vergaderingen ontstonden er al irritaties en was de toon gezet voor een bitterzoete samenwerking. Er waren megaprojecten waar geld aan werd besteed, maar resultaten waren er niet. Onder de regering-Chin A Sen kwam er meer zicht op de projecten en het budget, maar ook hier waren de resultaten zeer gering. Projecten die ten uitvoer werden gebracht waren veelal goedgekeurd op basis van dunne dossiers en ruzies. Projecten hadden vaak een trage start, er waren gebrekkige dossiers, er was een voortdurende overschrijding van het vooraf begrote budget, er was gebrek aan institutionele effecten en de projecten waren niet duurzaam.¹¹²

Er zijn twee vragen die van belang zijn bij het evalueren van deze relatie. Heeft de opschorting van de Nederlandse hulp bijgedragen aan een versnelde terugkeer van de democratie? En heeft de Nederlandse hulp een positieve invloed gehad bij het herstel en de consolidering van de Surinaamse democratie? Op beide vragen is er geen eenduidig antwoord te geven. De opschorting van Nederland, en of deze heeft bijgedragen aan de versnelde terugkeer van de democratie, is een vraag die in de toekomst pas beantwoord zal kunnen worden. Bouterse had voor de coup van 1980 flink wat aanhangers en is daarna steeds op het politieke toneel actief gebleven. In de regio heeft hij steun verloren, bijvoorbeeld in Brazilië. De Nederlandse steun heeft hij ook nooit gekregen na de Decembermoorden. Geconcludeerd kan worden dat de stopzetting en de hervatting van de hulp heeft gezorgd voor een negatief effect op de stabilisatie van de economie en de welvaart van Suriname. Suriname als soeverein land blijft natuurlijk zelf verantwoordelijk voor de politieke malaise en voor de economische neergang, maar misschien had Suriname zonder de opschorting en door een andere samenwerking meer vooruitgang kunnen boeken. De tweede vraag of de Nederlandse hulp een positieve invloed heeft gehad bij het herstel en de consolidering van de Surinaamse democratie is ook niet eenduidig te beantwoorden. Nederland heeft stekken laten vallen, zoveel mag duidelijk zijn. Het heeft Suriname niet kunnen ondersteunen nadat de eerste democratische regering een feit was, want altijd zijn er de militairen geweest die vanachter de schermen mee wilden regeren.

¹¹² Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 59.

Nederland had adequater en ruimhartiger ondersteuning moeten bieden na de hervatting van de hulp in 1987. Financiële ondersteuning en meer ondersteuning bij de meerjarige projecten waren zeer gewenst. Nederland heeft te vaak de rol ingenomen van schoolmeester en er werd veel tijd verloren met ambtelijk technische procedures en regelgeving.¹¹³

Laatste ontwikkelingen

Onlangs kwam het ministerie van Buitenlandse Zaken met een reactie op de relatie tussen Nederland en Suriname. Minister Rosenthal gaf daarbij een interview aan *Het Parool*. Hierin beschreef hij de laatste ontwikkelingen in de relatie tussen Nederland en Suriname, vanuit Nederlands perspectief. Nederland staat positief tegenover Suriname.

‘Benut de band met Suriname. Uri Rosenthal wil ‘het probleem-Bouterse’ niet wegmoffelen, maar de relatie met Suriname niet al te zeer belasten. “Er is nu eenmaal een historische band.”’¹¹⁴

Rosenthal gaf in het artikel opnieuw aan, dat Nederland geen problemen heeft met Suriname, echter alleen met de persoon Bouterse. Nederland zal zich aan de basisnormen van het diplomatieke verkeer houden, maar niet meer dan dat. Dat de band tussen Nederland en Suriname moet blijven komt ook door het feit dat er in Nederland 350.000 Surinamers wonen die allemaal een band blijven houden met hun eigen land, waardoor de band tussen Nederland en Suriname ook goed zal moeten blijven.

Suriname zou zich, volgens Rosenthal, meer bezig moeten houden met de eigen handelsrelaties en de landen in hun eigen omgeving, en niet zoveel met Nederland. Tegelijkertijd zal Nederland het probleem Bouterse niet uit de weg gaan. Nederland zal zich inzetten in Suriname en zich bezig blijven houden in Suriname zelf. Er zijn heel wat bodemschatten aanwezig in Suriname en Nederland heeft de technologie om deze te exploiteren. Daarbij kunnen wij Suriname helpen en zo zullen wij ook een goede band blijven houden met het land. Wetende dat China flink investeert in Suriname zullen wij ook ons steentje moeten bijdragen en moeten wij als Nederland ook blijven investeren in het land aldus Rosenthal. Volgens Rosenthal zal de Nederlandse regering, daar het gaat om de Surinaamse president, geen concessies doen. Nederland zal maatschappelijk verantwoord

¹¹³ Kruijt en Maks, *Een belaste relatie*, 61.

¹¹⁴ A. Veldhuijzen, ‘Benut de band met Suriname’, *Het Parool*, 27 augustus 2011, 8.

blijven ondernemen in Suriname. Zo lang het gaat om de relaties tussen de beide samenlevingen heeft de Nederlandse regering geen problemen met Suriname. Dit contact moet echter niet misbruikt worden door Bouterse. De Nederlandse regering staat voor een goede band met Suriname, zij het om de president heen.

Literatuurlijst

Boeken:

- De Groot, R., *Drie miljard verwijten Nederland en Suriname 1974 – 1982* (Utrecht 2004).
- Van Galen, J, 'Een proefpolder voor Nederlands ontwikkelingsbeleid. Suriname 1975-1982', in J.A. Nekkers en P.A.M. Malcontent (Red.), *De geschiedenis van vijftig jaar Nederlandse ontwikkelingssamenwerking 1949-1999* (Den Haag 1999) 263-282.
- Van Galen, J., *Het Suriname syndroom. De PvdA tussen Den Haag en Paramaribo*. (Amsterdam 2001).
- Gortzak, W., *Nederland – Suriname: de herkansing* (Amsterdam 2003).
- Van Dijk, P. (ed.), *De toekomst van de relatie Nederland – Suriname* (Amsterdam 2004).
- Van Oostindie G., en Klinkers, I., *Knellende Koninkrijksbanden. Het Nederlandse dekolonisatiebeleid in de Caraïben 1940 - 2000*, (Amsterdam 2001).

Interviews:

- Marianne, S., 30 juni 2011, (werkzaam bij het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken Directie Westelijk Halfrond).
- Spong, G., 16 juni 2011, (Advocaat van Surinaamse afkomst).
- Ferrier, K., 23 juni 2011, (Tweede Kamerlid der Staten Generaal voor het CDA van Surinaamse afkomst).
- Van Bommel, H., 26 mei 2011, (Tweede Kamerlid der Staten Generaal voor de SP).
- Van Eijk, F., 24 mei 2011, (Ambassade secretaris Politiek, Justitie en Politie, Goed Bestuur).

Beleidsdocumenten:

- Beleidsnotie Suriname, *Een rijke relatie Suriname en Nederland: heden en toekomst* (2004).
- Knapen, B., *Focusbrief ontwikkelingssamenwerking* (Den Haag 2011).
- Koenders, B., *Brief inzake de relatie tussen Nederland en Suriname* (2008).
- Kruijt, D., en Maks, M., *Een belaste relatie: 25 jaar ontwikkelingssamenwerking Nederland – Suriname, 1975 – 2000* (2003).

Artikelen:

van Bommel, H., 'Keer Suriname niet de rug toe' (versie 24 november 2010),
http://www.sp.nl/harryvanbommel/opinies/1115/Keer_Suriname_niet_de_rug_toe.html (20 juli 2011)

Buddingh, H., 'Geschiedenis: Het land van de niet ingeloste belofte' (versie 15 januari 1998),
<http://retro.nrc.nl/W2/Lab/Profiel/Suriname/geschiedenis.html> (28 juni 2011).

Elsevier, 'Verhagen: Bouterse niet welkom in Nederland' (versie 26 mei 2010)
<http://www.elsevier.nl/web/Nieuws/Politiek/266635/Verhagen-Bouterse-niet-welkom-in-Nederland.htm?rss=true> (12 juni 2011).

Mart Radio, 'PVV eist afschaffing alle ontwikkelingshulp aan Suriname' (versie onbekend),
<http://www.radiomart.nl/index.php/nl/nieuws/suriname/item/534-pvv-eist-afschaffing-alle-ontwikkelingshulp-aan-suriname> (15 juli 2011).

NRC, 'Amsterdam staakt Surinaamse ontwikkelingsprojecten' (versie 24 augustus),
http://vorige.nrc.nl/binnenland/article2608050.ece/Amsterdam_staakt_Surinaamse_ontwikkelingsprojecten (15 juli 2011).

NRC webpagina's, 'Presidenten van Suriname na 1975' (versie 7 augustus 2000),
<http://retro.nrc.nl/W2/Lab/HAL15/presidenten.html> (2 juni 2011).

NOS Nieuws, 'Decembermoorden: de slachtoffers' (versie 29 november 2007),
<http://nos.nl/artikel/66014-decembermoorden-de-slachtoffers.html> (12 juni 2011).

Pronk, J., 'Er uit geschopt of uitgetreden?', in: J. Leerdam en N. Beijer (ed.), *Suriname en ik*. (Amsterdam 2010) 222 – 228, 225.

Veldhuijzen. A., 'Benut de band met Suriname', *Het Parool*, 27 augustus 2011.

Volkskrant, 'Nederland wilde Bouterse afzetten met invasie' (versie 20 november 2010)
<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/3664/VkGeschiedenis/article/detail/1058630/2010/11/20/Nederland-wilde-Bouterse-afzetten-met-invasie.dhtml> (12 juni 2011)